

ADATTÁR

BOBAY ISTVÁN ZOLTÁN

1848–49-ES HONVÉD ÉLETUTAK HABSBURG MIKSA CSÁSZÁR MEXIKÓI OSZTRÁK ÖNKÉNTES HADTESTÉBŐL

2. rész. Életrajzok

Jelen írásunk az *1848–49-es honvéd életutak Habsburg Miksa császár mexikói osztrák önkéntes hadtestéből* című munka első részének (bevezető tanulmány) folytatása.¹ Ebben azoknak a '48-as honvédeknek a biográfiai adattárát közöljük, akik az 1860-as években Habsburg Miksa mexikói osztrák önkéntes seregéhez csatlakozva láttak el katonai szolgálatot a latin-amerikai államban. A személyek csoportosítását az alábbiak szerint közöljük: tábori főorvos, százados, főhadnagyok, hadnagyok, őrmesterek, közhonvédek. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy ezen rang szerinti bontás nem a mexikói osztrák önkéntes seregben, hanem a honvédseregben betöltött legmagasabb rangjuk alapján történt.

Tábori főorvos

Kubicza Mihály, dr.

1823-ban született a Hont vármegyei Szalkán. Az 1847–48-as tanévben végzett a pesti orvosi karon.

A szabadságharc idején számos helyen teljesített szolgálatot mint katonarvos, miután 1848. augusztus 2-án csatlakozott a honvédsereghez. 1848 szeptemberétől a Miskolcon szervezett 22. honvédszászlóaljnál szolgált, ahol októbertől orvosként működött. 1849-ben a branyiszkói áttörés idején már a Guyon Richárd vezette hadosztály főorvosává lépett elő. Innen szintén főorvosi minőségben az utászkar 1. zászlóaljához rendelték, két hónappal később pedig már a kiscelli kórházban dolgozott, ahol tifusz döntötte le a lábáról.² A betegségből felépülve a 45. honvédszászlóalj kötelékébe került.³

Biográfiai alapján tudható, hogy 1851-ben orvosdoktori címe mellé sebészdoktori képesítést szerzett, ezt követően Selmecebányán praktizált.⁴ A bécsi katonai okmányok

¹ Bobay 2023.

² Életrajzát közli: Kiss 1992. 9. o. és Zétény 1948. 158. o. Lásd még Hőgyes 1896. 243., 267. o.; Kubica személyét megemlíti a Miskolc egészségügyi ellátórendszerének történetét bemutató művek is: Eszenyi 1996. 91. o. és Jármay 1993. 121. o.

³ A Kubicza Mihály által a zászlóalj csornai ütközetet követően írt félhavi orvosi jelentését közli: Hermann 2000. 404. o.

⁴ Kiss 1992. 9. o. és Zétény 1948. 158. o.

szerint 1851. augusztus 17-étől a császári seregben szolgált a cs. kir. 5. vértesezrednél. 1853. március 16-ától főorvos a cs. kir. 3. ulánusezrednél. 1859. május 6-án a cs. kir. 51. gyalogezredhez rendelték, május 7-étől 2. osztályú ezredorvos.

1864. november 1-jén lépett át a mexikói osztrák önkéntes sereg tábori orvoskarába.⁵ Egy 1866. július 23-án Pueblában kelt levelében az ügyben folyamodott az uralkodóhoz, hogy engedélyezze házasságát Adela Vallejóval, az egykori orizabai vámigazgató lányával.⁶ A mexikóvárosi hadilevéltár iratainak tanúsága szerint 1867 elején Mexikóban kívánt maradni, és a nevezett év februárjában kérvényezte az uralkodónál felügyelő ezredessé történő kinevezését.⁷ Későbbi sorsa nem ismert, személye talán azonos azzal a Kubicza Mihállyal, aki egy, a nyitrai törvényszék által közzétett örökösödési felhívás alapján 1873. augusztus 17-én hunyt el.⁸

Százados

Jankovich József, nemes, csalmai

Bona Gábor kutatásai alapján 1822-ben vagy 1824-ben született Eszéken.⁹ 1838-tól „hadfi” a 8. határőrezredben. 1844-ben a bécsi Nemesi Testőrség állományába került, ahonnan 1848. július 9-én szabadságoltként hazatért, amikor is „a pesti nemzetőrség főhadnagya vá választják”.¹⁰

1848. december 28-ától vagy 1849. január 1-jétől csatlakozott a magyar honvédsereg 60. (Wasa-) gyalogezredének 6. osztályához (11–12. század) – kezdetben főhadnagyként, majd 1849 februárjától századosi rangban –, amely katonai egység a fentnevezett tiszttel szülőhelyén, Eszéken a vár őrségét látta el. Jankovich 1849 elején Szegeden betegeskedett, majd 1849 februárjától ugyanitt a főhadfogadó (újoncozó) állomás parancsnokának nevezték ki. Az ezt követő életszakaszáról csupán annyi információ ismert, hogy a szabadságharc vereségét követően, 1849. december 31-én a császári hadbíróóság felmentette és elbocsátotta a szolgálatból.¹¹

⁵ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 155. Nr 29/194.

⁶ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num. 53. Exp. 25.

⁷ AHMM, Cancelados, Personal, Caja num. 208. D/111.4/3356 Kubtiza D. F. coronel médico c.

⁸ *Budapesti Közlöny*, 1878. november 21. (270. sz.) 8566. o.

⁹ *Bona* 2008. I. k. 495. o. A bécsi katonai törzslapján születési adataként: 1828 Eszék szerepel. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 164. Nr 38/113.

¹⁰ *Bona* 2008. I. k. 495. o. Úgy gondoljuk, hogy ezen életszakasza további kutatásokat igényel, ugyanis a Pest-Budai Nemzetőrökre vonatkozó adatokból hiányzik a neve. A budai (pestmegyei) I. nemzetőrzászlóalj 1. századának 1848. december 16-án kelt névsorában ugyan található egy Jankovich József nevű személy, aki azonban nem főhadnagyként, hanem csupán nemzetörként volt tagja az alakulatnak. Rajta kívül a budai (pestmegyei) I. nemzetőrzászlóalj benyújtványi jegyzőkönyvében 1848. június 13. dátummal csupán egy Jankovits Antal nevű személy szerepel még. *Czaga – Jancsó* 2001. 95., 360. o.

¹¹ *Bona* 2008. I. k. 495. o.

1853-ban beállt a 6. csendőrezredhez, ahonnan mint tizedes 1857-ben leszerelt.¹²

1865. február 14-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe mint huszár. Ismeretlen időpontban tizedessé léptették elő, 1865. augusztus 3-án pedig áthelyezték a raktárszászadhoz. 1865. december 7-én a pueblai (Heroica Puebla de Zaragoza, Estado de Puebla) katonai kórházban hunyt el.¹³

Főhadnagyk

Krigovszky Mátyás

1826-ban született Szlavóniában, a Varasd vármegyei Kamenicen, katolikus családban.¹⁴ A lőcsei katonai nevelőintézet elvégzését követően 1844-től 1846-ig az 5. (Bervaldo-) tüzérezredben, majd 1848 áprilisáig a bombászkárnál szolgált.

Ekkor a cs. kir. 4. (Sándor-) huszárezredhez vezényelték át mint hadfi tizedest. 1848 szeptemberében részt vett a horvát seregek elleni dunántúli harcokban, októberben pedig ezredével csatlakozott a magyar honvédsereghez. Alakulatával 1849. június 22-éig, előbb hadnagyként – 1848 decemberétől –, majd főhadnagyként – 1849 februárjától – szolgált a VII. (volt feldunai) hadtestnél, a szabadságharc utolsó hónapjaiban pedig már mint a III. hadtest hadosztályi vezérkari tisztje működött a világosi fegyverletételig.

A szabadságharc leverését követően besorozták, 1850 és 1856 között a cs. kir. 17. gyalogezrednél szolgált.¹⁵

1864. augusztus 10-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes sereg¹⁶ 1. huszárszászadához.¹⁷ 1864. október 26-ától tizedes, majd 1864 novemberétől szakaszvezető. 1865. november 18-án megkapta a mexikói császári Katonai Érdemérem bronz fokozatát. Az egység 1866. decemberi feloszlását követően 1867. január 23-án csatlakozott a mexikói császári nemzetőrséghez (*Guardia Rural del Imperio*)¹⁸.

1867 áprilisában Salzburgon keresztül tért haza.¹⁹ Feltehetően 1867-től Pesten élt, 1890-ben a Pesti Honvédegylet tagja volt.²⁰

¹² Bona 2018.

¹³ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 164. Nr 38/113.

¹⁴ Uo. Karton 142. Nr 16/69.

¹⁵ Bona 1998–1999b. II. k. 320. o.

¹⁶ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/69.

¹⁷ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹⁸ Ezen alakulatokat a II. Mexikói Császárság azon nehezen járható területein hozták létre, amelyeket a császári haderő kevésbé tudott megközelíteni.

¹⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/69.

²⁰ Bona 1998–1999b. II. k. 320. o.

Regényi Rezső/Rudolf

1829-ben született az Arad vármegyei Radnán, katolikus családban. Foglalkozásaként hivatalnok került feltüntetésre; több nyelvet beszélt.²¹

Bona Gábor kutatásai alapján 1848–49-ben az erdélyi honvédseregben szolgált, előbb mint hadnagy a 11., majd mint főhadnagy a 12. honvédszászlóaljban.

Bona szerint emigrált, és „huzamosabb ideig Kaliforniában” élt.²²

1864. november 10-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes haderőbe,²³ ahol kezdetben a 3. huszárszászadnál találjuk.²⁴ A Mexikói Nemzeti Levéltárban őrzött dokumentumok szerint 1866 nyaráig a császári testőrségben szolgált. Innen 1866. augusztus 18-án kérte áthelyezését a lovassághoz, végül 1866. szeptember 22-étől hadnagyi ranggal a Mexikói Császári Csendőrség guadaljarai parancsnokságához küldték szolgálatra (kezdetben a Santiago de Querétaro városihoz tervezték kinevezni).²⁵ 1867. január 24-én saját kérésére felmentették a szolgálat alól.²⁶

Később az Egyesült Államokban telepedett le, ahol 1899-ben a clevelandi *Szabadság* című amerikai magyar folyóirat adott róla hírt *Egy 48-as honvéd érdekében* címmel, amelyben pénzgyűjtést hirdetett részére. Ebben részletes ismertetést közöltek az akkoriban Colorado államban élő, szerencsétlenül járt öreg magyar élettörténetéről: „Globevilleből,²⁷ Colo.²⁸ Levelet vettünk, mely megható szavakkal ecseteli egy 1848–49-es honvéd sorsát. Regényi Weisz Rudolf a neve. Bem tábornok alatt szolgált, kapitányságig vitte föl és több csatában vett részt, legutoljára a segesváriban, hol meg is sebesült. Azóta mint menekült bejárta a fél világot, többi közt Miksa császárt is szolgálta Mexikóban. Próbált sok mindenféle úton módon boldogulni, de a sors mindenütt üldözte. Coloradoban aranyásá[s]hoz fogott, de míg a bányában dolgozott, pénze és okiratai Puebloan egy tűzvész alkalmával odaégtek. Az érdekében Budapestre érkezett levelek válasz nélkül maradtak. Az öreg ember most mint edény mosogató tengeti keserves napjait, de kezei reszketnek, és mindenünnen elbocsátják rövid idő múlva gyöngesége miatt. Egyedüli óhaja, hogy még egyszer visszakerülhessen szülőhazájába, hogy legalább hazai földben találjon majd örök nyugodalmat.”²⁹ A *Szabadság* szerkesztőségé-

²¹ Ezek az alábbiak: magyar, német, román, „szláv”, angol, francia. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/57.

²² Bona 2018. Egyes sajtóértésülések szerint 1848–49-ben századosi rendfokozatig jutott. *Szabadság* (Cleveland, Ohio), 1899. július 13. (28. sz.) 6. o.; közli: *Budapesti Hirlap*, 1899. július 25. (204. sz.) 5. o.

²³ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/57.

²⁴ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

²⁵ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num. 50. Exp. 22. A bécsi katonai törzslapja szerint 1865. október 16-án helyezték át a Mexikói Császári Csendőrséghez, azonban a fenti adatok fényében úgy gondolom, hogy ez téves. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/57.

²⁶ AHMM Operaciones Militares, XI/481.3/7798.

²⁷ Ma Denver része.

²⁸ Colorado állam.

²⁹ *Szabadság* (Cleveland, Ohio), 1899. július 13. (28. sz.) 6. o.; közli: *Budapesti Hirlap*, 1899. július 25. (204. sz.) 5. o.

nek végül elegendő pénzösszeget sikerült összegyűjtenie az öreg honvéd részére – több lapszámon keresztül közölték az adományozók neveit és az addig befolyt összegeket –, és nemcsak hazautazását szervezték meg, hanem a budapesti Honvéd Menházban történő elhelyezését is.³⁰

Bona Gábor újabb kutatásai alapján hazatérését követően valóba a menház lakója lett, azonban a következő évben kilépett onnan. 1890-től a Pest városi Honvédegyelet tagja volt.³¹

Sahlhausen Móricz, báró

1832-ben született Kassán,³² báró Sahlhausen Lipót nyugalmazott cs. kir. őrnagy és gróf Csáky Anna fiaként. Tanulmányait a bécsi Theresianumban végezte,³³ több nyelvet beszélt.³⁴

1848 nyarán az abaúji nemzetőrség 1. zászlóaljához csatlakozott, ahol hadnaggyá választották. Másfél hónapnyi szolgálatot követően már a hadügyminisztériumban találjuk, ahol mint fogalmazó működött. 1848 októberétől hadnagyként a 42. honvéd-zászlóaljnál szolgált, és végigküzdötte a téli és a tavaszi hadjáratot. 1849-ben a nyári hadjárat során a fiatal tiszt már főhadnagyként szolgált a III. hadtestnél.

1849. október 16-án önként lépett be a cs. kir. 1. vadászrezredhez, majd innen áthelyezték a cs. kir. 1. huszárezredbe, ahol 1851-től hadnagyként, majd 1852-től századosként szolgált. 1854-ben kilépett a hadseregből.³⁵

1864. december 9-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe,³⁶ ahol a 3. huszárszázadhoz nyert beosztást.³⁷ Ismeretlen időpontban tizedessé léptették elő. 1866. szeptember 16-án elnyerte a mexikói császári Katonai Érdemérem ezüst fokozatát. Az egység 1866. decemberi feloszlását követően december 31-én belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe tiszteletbeli őrmesterként.³⁸ Varjassy Béla feljegyzéseiben 1867-ben Mexikóváros császári védőseregében említi mint huszár főhadnagyot.³⁹

³⁰ *Szabadság* (Cleveland, Ohio), 1899. július 27. (30. sz.) 2. o.; augusztus 24. (34. sz.) 3. o.; augusztus 31. (35. sz.) 3. o.; szeptember 7. (36. sz.) 3. o.; szeptember 14. (37. sz.) 7. o.; szeptember 28. (39. sz.) 3. o.; október 12. (41. sz.) 7. o.; november 9. (45. sz.) 2. o.

³¹ *Bona* 2018.

³² ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/166.

³³ *Bona* 1998–1999b. III. k. 78–79. o. Kibővített életrajzát lásd *Bona* 2018.

³⁴ Ezek az alábbiak: német, magyar, francia, olasz, román. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/166.

³⁵ *Bona* 1998–1999b. III. k. 78–79. o. Kibővített életrajzát lásd *Bona* 2018.

³⁶ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/166.

³⁷ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

³⁸ Uo. Karton 158. Nr 32/166.

³⁹ „Megrendítő volt e hír mindannyiunkra. Én eszméletemet vesztettem. Átszállítottak lakásomra, hol kitűnő barátom, Saalhausen báró (egykori 48-as honvédkapitány), századom főhadnagya ápolat bajtársi hűséggel és szeretettel” – olvashatjuk egy Mexikóban szolgált magyar önkéntes, Varjassy Béla egyik visszaemlékezésében. *Varjassy* 1904. 18. o., közli: *Bobay* 2022.

Ismeretlen időpontban hazatért; 1890-ben Kassán élt, és az Abaúj megyei Honvédegylet tagja volt. Ismeretlen időpontban megnősült, felesége komonkai Korponay Mária volt.⁴⁰ 1894. április 30-án Kassán hunyt el.

Wresicz Ferenc

Merényi-Metzger Gábor kutatásának köszönhetően ismert, hogy „Vresits (Vresitz, Vressitz, Vretsits) János és Geist (Geiszt) Erzsébet elsőszülött gyermekét, Ferenc János Nepomuk Edét 1827. május 8-án keresztelte meg Bicskoss János gyulai plébános a belvárosi plébániatemplomban. A keresztszülei nem voltak mások, mint maga a földesúr, gróf Wenckheim Ferenc és a felesége, gróf Pálffy Borbála.”⁴¹

Makó egykori neves helytörténésze, Kóhn Dávid szerint, Wresicz mint „valóságos gyerkőc lépett 1848-ban a honvédségbe, vitézül végigküzdötte Világosig a szabadságharcot”.⁴² A Békés vármegyei honvédlistán mint a Békés megyei zászlóalj főhadnagya szerepel.⁴³

Kóhn azt is megjegyzi személyéről, hogy a szabadságharc leverését követően besorozták a császári haderőbe, „ahonnan kiszabadulván, 1854-ben a krími hadjárat alatt belépett az oroszokkal küzdő török hadseregbe”, majd „1859-ben az osztrákok ellen Garibaldi alatt az olasz hadseregben szolgált”⁴⁴, azonban neve hiányzik mind a Lukács Lajos által összeállított olaszországi magyar légió névlistájából,⁴⁵ mind pedig a Csorba György-féle törökországi magyar névsorból.⁴⁶ Vresics sajtóértesülések szerint az 1860-as évek elején Magyarországon „csendbiztosi tisztet vállalt”.⁴⁷ A januári lengyel felkelés (1863–1864) magyar résztvevőinek Tomasz Polak által összeállított névlajstromában felbukkan egy „Vrecics” – keresztneme nem ismert – nevű egyén, akit azonosnak gondolunk személyével. „Vrecics”-et mint tisztet említik, aki részt vett az 1863. július 16-ai kostangaliai (1863-ban Moldova és Havasalföld Egyesült Fejedelemséghez tartozott, ma Moldova területén található) csatában Zygmunt Miłkowski vezetése alatt. A csata után a nemzeti kormánynak elküldött jelentésben Miłkowski „Vrecics”-et a harc során tanúsított bátor hozzáállása miatt kiemelte és előléptetésre terjesztette fel.⁴⁸

⁴⁰ *Bona* 1998–1999b. III. k. 78–79. o. Kibővített életrajzát lásd *Bona* 2018.

⁴¹ *Merényi-Metzger* 2009.

⁴² *Kóhn* 2004. 206. o.

⁴³ *Oláh* 1889–1892. II. k. 102–103. o.

⁴⁴ *Kóhn* 2004. 206. o.

⁴⁵ *Vö. Lukács* 1986.

⁴⁶ *Vö. Csorba* 1999. A nevezett listával kapcsolatosan azonban fontos idézni a szerző azon kitételét, miszerint: „A névsor természetesen nem lehet teljes, bármikor felbukkanhatnak újabb nevek, főleg a török levéltári források ismertté válása után.” Uo. 10. o.

⁴⁷ *Békés*, 1896. március 1. (9. sz.) 2. o.

⁴⁸ *Polak* 1960. 78. o.

Wresicz 1864. december 29-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadseregbe,⁴⁹ a 4. huszárszázadnál szolgált.⁵⁰ 1866. november 17-én kitüntették a mexikói császári Katonai Érdemérem ezüst fokozatával, és mint szakaszvezetőt említik.

Az önkéntes hadtest feloszlását követően 1867. április 13-án érkezett vissza Triestbe.⁵¹ Kóhn Dávid annyit közöl Vresicz Mexikót követő életszakaszáról, hogy Ugron Gáborral⁵² 1870-ben önkéntesként „a francia hadseregbe lépett a poroszok ellen”.⁵³ 1882-ben egy családi birtokper kapcsán mint „ismeretlen tartózkodású alperes” személyt említik.⁵⁴ 1896-ban nyilvánították holttá, ugyancsak ismeretlen tartózkodási helyű személyként.⁵⁵

Hadnagyok

Bocz Ferenc

1827-ben született a Nyitra vármegyei Farkasdon, katolikus családban, foglalkozásaként szabó szerepel.⁵⁶

Bona Gábor szerint személye feltehetően megegyezik azon Bocz Ferencsel, aki tüzemesterként, majd pedig 1849. június 11-étől hadnagyként az erdélyi tüzérségnél szolgált, és akit azonosnak vélt azzal a „Pócz Ferencsel, aki 1850. jan. 26. hadnagyként a sumlai menekülttábor lakója, később Isztambulban él, a krími háború után Párizsban telepedik le.”⁵⁷

Bocz 1864. november 25-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadseregbe,⁵⁸ ahol a 10. vadászszázadban szolgált.⁵⁹ 1866. július 1-jén deményfalvi Moys Dénes hadnagy mellé helyezték át mint tisztiszolgát. A haderő 1866. decemberi feloszlását követően 1867. április 13-án érkezett vissza Triestbe.⁶⁰ Későbbi sorsa nem ismert.

Csupp József

A mexikói osztrák önkéntes hadtestnél vezetett törzslapja alapján 1827-ben született Lőcsén, katolikus családban,⁶¹ ezzel szemben Bona Gábor a születését 1828. február 22-ére

⁴⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 161. Nr 35/101.

⁵⁰ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

⁵¹ Uo. Karton 161. Nr 35/101.

⁵² Ugron Gábor (1847–1911), székelyföldi születésű politikus, országgyűlési képviselő. 1870–71 folyamán tudósítóként Franciaországban tartózkodott.

⁵³ *Kóhn* 2004. 206. o.

⁵⁴ *Budapesti Közlöny*, 1882. április 27. (96. sz.) 16. o. és április 28. (97. sz.) 11. o.

⁵⁵ *Békés*, 1896. március 1. (9. sz.) 2. o. 1873-ban édesapja halála után nem jelentkezett az örökségért. Az újságban tévesen közlik róla, hogy Mexikóban a köztársasági oldalon harcolt.

⁵⁶ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 155. Nr 29/136.

⁵⁷ *Bona* 2018.

⁵⁸ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 155. Nr 29/136.

⁵⁹ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

⁶⁰ Uo. Karton 155. Nr 29/136.

⁶¹ Uo. Karton 142. Nr 16/98.

teszi.⁶² Kőművesmesterséget tanult, majd 1843-tól közvitézzé lett. 1847-ben a 60. (Wasa-) gyalogezred tizedese, amelynek 2. zászlóaljával 1848 őszén csatlakozott az újonnan felállított honvédsereghez (ebből hozták létre a 120. honvédszászlóaljat). Alakulatával kezdetben a délvidéki harcokban vett részt, 1849 áprilisától – már mint hadnagy – a IV. (bácskai) hadtest részeként.

A szabadságharc leverését követően besorozták a cs. kir. 39. gyalogezredbe, ahonnan 1854-ben leszerelték. Ugyanezen év folyamán önkéntesként belépett a cs. kir. 32. gyalogezredhez, ahonnan 1862-ben elbocsátották.⁶³

1864. július 24-én állt a mexikói önkéntesek sorába,⁶⁴ ahol az 1. vadászszázadban szolgált mint közvitész.⁶⁵ 1866. február 6-án szakaszvezetővé léptették elő. 1866. március 8-án elnyerte a mexikói császári Katonai Érdemérem ezüst fokozatát. 1866. november 12-én Xalappa kiürítésénél hadifogságba esett, majd december 14-én újra szolgálatra jelentkezett. Az önkéntes haderő feloszlását követően 1866. december 31-én belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe.⁶⁶ Későbbi sorsa nem ismert.

Gotsaltowsky Viktor (Géza)

1826-ban született a Pozsony vármegyei Modoron, evangélikus családban.⁶⁷

1848 októberében mint önkéntes lépett be a lőcsei 19. honvédszászlóaljhoz, és kezdetben őrmesterként, majd pedig hadnagyként – 1849 júniusától a 95. honvédszászlóaljhoz áthelyezve – egészen a világosi fegyverletételig végigküzdötte a szabadságharcot, amelynek vereségét követően besorozták a cs. kir. 8. huszárezredbe.⁶⁸

1857-ben feleségül vette Lazányi Albinát.⁶⁹ 1859-ben őrmesteri rangban leszerelt, majd az ezt követő időszakban családi nevelő volt.⁷⁰

1864. október 25-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe,⁷¹ ahol a 4. huszárszászadnál szolgált.⁷² 1865. december 5-étől tizedes, majd ismeretlen időpontban lefokozták közvitézzé. Az egység 1866. decemberi feloszlását követően december 31-én belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe.

Ismeretlen időpontban hazatért, ezt követően a Pozsony megyei Honvédegylet tagja lett.⁷³ 1868-ban felesége hűtlen elhagyás miatt nyújtott be ellene válókeresetet, amely

⁶² Bona 2018.

⁶³ Bona 1998–1999b. I. k. 285–286. o.

⁶⁴ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/98.

⁶⁵ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

⁶⁶ Uo. Karton 142. Nr 16/98.

⁶⁷ Uo. Karton 152. Nr 26/126.

⁶⁸ Uo.

⁶⁹ A mexikói osztrák önkéntes hadsereg törzslapján nőtlenként tüntetik fel. Uo.

⁷⁰ Bona 1998–1999b. I. k. 477. o. (Gotsaltowszky Viktor [Géza]) és Uő 2018. Bécsi katonai törzslapján foglalkozásaként nevelő tanár szerepel. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 152. Nr 26/126.

⁷¹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 152. Nr 26/126.

⁷² Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

⁷³ Bona 1998–1999b. I. k. 477. o.

alapján „az alperes írásos nyilatkozata szerint 1862 óta különválva élnek, s nem kíván többé együtt élni nejével – felperes szerint őt kalandos életet élő férje többször a legnagyobb nyomorban elhagyta, utoljára 1867 szeptemberében mexikói kalandjából megtérve remélte, hogy megállapodik, de az továbbra is könnyelműen élt, ruháit eladogatta, ittasan tért haza, s egyre durvábban lépett fel, s felperesnek kellett magát fenntartania; család miatt alperes 3 hónapi börtönnel büntetve volt.”⁷⁴ Gotsaltowsky későbbi sorsa nem ismert.

Herberth Alajos

1828-ban született a Békés vármegyei Gyulán. A halálakor megjelent nekrológja, melyet egykori barátja, Domonkos János tanító írt, korai éveiről azt közli, hogy az európai kontinens német nyelvterületein kóborló fiatal magyar vándorlegényt az 1848-as forradalmi események hírei Bécsben érték, ahol mint művezető gépész működött „egy nagy gyárban”.

Herberth a pesti forradalom hírére hazatért, és „az elsők között állott be honvédnek”.⁷⁵ Bona Gábor kutatásai szerint 1848. október 13-ától a 30. honvédszászlóaljnál szolgált mint közvitész, majd 1849 januárjától mint őrmester. 1849. március 16-ától hadnagy az 58. honvédszászlóaljánál (V. hadtest), „Arad, illetve Temesvár ostrománál szolgált”.⁷⁶ 1849 augusztusában Borosjenőnél tette le a fegyvert az orosz csapatok előtt.⁷⁷

Domonkos a nekrológban Herberth elbeszélései alapján néhány 1848–49-es történet is megörökített. Ilyen például az 1849. február 6-ai aradi utcai harcok története. Eszerint Herberth a nevezett nap reggelétől hét órán keresztül „előbb kardjával, később egy általa elejtett ellenfél szuronyos puskájával” tartotta magát egy kapualjban, miközben tőle nem messze bátyja olyan súlyos térdlövést szenvedett, hogy nem sokkal később behalt sérüléseibe. Domonkos azt állítja, hogy ezt követően Herberth részt vett a szolnoki ütközetben (1849. március 5.) is, azonban fontos kiemelni, hogy amennyiben februárban valóban ott volt Aradnál, akkor Szolnoknál nem lehetett jelen. A Domonkos által írt nekrológ alapján Herberth szolgálatot teljesített még a temesvári sáncárokban (itt köszvényt kapott, amelyből azonban végül sikerült teljes egészében felgyógyulnia), valamint a délvidéki harcok során futárfeladatokat is ellátott. Az egyik ilyen szolgálatteljesítése során, amikor egy ízben az ellenséges vonalakhoz túl közel merészkedett, két császári dzsizdással közelharcba bocsátkozott, amit csak nagy szerencsével és súlyos sérülés árán úszott meg, így hosszabb ápolásra szorult (előbb Vingán, majd

⁷⁴ BFL IV.1343.f – 1868 – V.0017

⁷⁵ *Domonkos* 1896. 1. o.

⁷⁶ *Bona* 1998–1999b. II. k. 43. o.; *Héjja* 2011.; *Domonkos* 1896. 1–2. o.; halálhíre: *Budapesti Hírlap*, 1896. december 14. (344. sz.) 4. o. Bona Gábor korábbi munkájában foglalkozásaként rézöntő szerepel, az online javított kiadásban már mint gépész került feltüntetésre. *Bona* 2018.

⁷⁷ Uo.

pedig Aradon). A nekrológ szerint, miután Herberth Alajos Borosjenőnél letette a fegyvert, „az oroszok elfogták, de Székudvaron megszökött tőlük, és Gyulára menekült”.⁷⁸

1850-ben Nagyváradon tartóztatták le, Bécsbe hurcolták, ahol besorozták „Károly herceg ezredébe”, és a császárvárosból „Mantuaba gyalogoltatták”. Ott azonban a szabadságharc során szerzett sérülései kiújultak, ami miatt leszerelték, és hazatért.⁷⁹ Bona Gábor kutatása szerint 1850. január 19-én Nagyváradon a cs. kir. 3. huszárezredhez sorozták be, ahonnan később megszökött, és elhagyta Magyarországot. Ezt követően az olaszországi magyar légió kötelékében szolgált.⁸⁰ Mint Domonkos János megjegyzi, Herberth 1852-ben megnősült, „de nem találta meg a családi boldogságot első neje körében. Része volt ennek a körülménynek abban, hogy 1863-ban [helyesen 1865-ben – B. I.] Miksa mexikói császár gárdájába⁸¹ állott”.⁸²

Herberth Alajos 1865. február 13-án lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe. 1866. január 16-án tizedesi rangra emelték. Ugyanezen év március 15-étől a mexikói császári testőrségnél (*Palatinal Guard*) szolgált, ahonnan 1866. november 16-án visszahelyezték az önkéntes sereghez.⁸³ A katonai törzslapján szereplő adatok és a hazatért légiósok névjegyzéke – „mexikoi oszt. legionáriusoknak kik Békés megyei illetőségűek vagy ott tartózkodni szándékoznak”⁸⁴ – szerint 1867 áprilisában tért vissza Mexikóból.⁸⁵

Utóbbi dokumentum egy további érdekessége, hogy azon „ezentuli tartózkodási helye”-ként Pest került megjelölésre,⁸⁶ pedig úgy tűnik, hogy a hazatérését követő években szülővárosában varrógépek javításával foglalkozott,⁸⁷ majd 1873-tól Békés vármegye házi sokszorosító könyomdját vezette.⁸⁸ Herberth (vagy ahogyan Gyulán szólították, „az öreg Kalkuttai”⁸⁹) szülőföldjén neves rózsatermesztő hírében állt, fürdőalapításban

⁷⁸ Domonkos 1896. 1. o.

⁷⁹ Uo.

⁸⁰ Bona 1998–1999b. II. k. 43. o. Herberth Alajos neve a Lukács-féle névjegyzékben nem szerepel. Vö. Lukács 1986.

⁸¹ Valójában Herberth kezdetben a mexikói osztrák önkéntes seregben szolgált, és csak Mexikóban került a testőrséghez.

⁸² Domonkos 1896. 1. o.

⁸³ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 164. Nr 38/105.

⁸⁴ MNL BVL IV. 258. b. 1898/1867.

⁸⁵ Nekrológia alapján Herberth kalandos úton tért haza szülőföldjére: „Florida félsziget egy részét betakarta és szép rovar-, kisebb emlős- és madárgyűjteménnyel indult hazafelé. A gibraltári szoroson szerencsésen bejöttek, de a magántulajdonú kereskedelmi hajó kapitánya járatlan volt az afrikai partok tengerében, és sziklazátonyra szaladt a hajóval és ott feneklett. A hajó népessége csónakon a partra evezett; a rakományt is és a hajót is megmentették, de a tengerviztől átnedvesedett gyűjtemény egy részét el kelle dobni, a másik rész azután Gyulára ért, de olyan állapotban, hogy nem lehetett használni. Marokkó tengerpartján néhány kirándulást tervezett hősünk, és Algírba is ellátogatott.” Domonkos 1896. 1–2. o.

⁸⁶ MNL BVL IV. 258. b. 1898/1867.

⁸⁷ Békés, 1873. augusztus 24. (34. sz.) 4. o.

⁸⁸ Héjja 2011.

⁸⁹ Budapesti Hirlap, 1896. december 14. (344. sz.) 4. o.

is részt vett, és nagy köztisztelet övezte személyét.⁹⁰ A Békés megyei Honvédegylet tagja volt. 1896 decemberében hunyt el Gyulán.⁹¹

Mihailovits József

Bona Gábor kutatása szerint 1833. január 12-én született Pécsen, Mihailovits Károly Sopron vármegyei földbirtokos és Pauline Ransonet-Villez bárónő gyermekeként⁹² (egyik testvére Mihailovits Károly, későbbi országgyűlési képviselő).⁹³ Gimnáziumot végzett, majd mint a cs. kir. 52. (Ferenc Károly-) gyalogezred (később 118. honvédzászlóalj) katonája részt vett az 1848–49-es magyar szabadságharcban.⁹⁴ Katonai pályáját őrmesterként kezdte, 1849 tavaszára hadnagyi rendfokozatig jutott. A szabadságharc során egységével a III. hadtestnél a magyarországi főhadszíntéren szolgált a fegyverletételig.

Ezt követően 1849. október 16-án visszatorozták a cs. kir. 52. gyalogezredbe, majd 1851-től hadnagyként az 5. dragonyosezredben szolgált. 1854-ben főhadnagyként az 1. gyalogezredhez került, 1857-ben kilépett a hadseregből.⁹⁵ Bona Gábor kutatása alapján Mihailovits az „1860-as években az olaszországi magyar légió” tagja volt,⁹⁶ melyet megerősít egy, a Hadtörténeti Múzeum Fotótárában található portréfénykép, melyen két testvérrel az olaszországi légió egyenruháját viselik.⁹⁷ Torbágyi Péter kutatásai alapján ezt követően ismeretlen időpontban a tengerentúlra távozott, ugyanis az 1860-as évek elején Mexikóban telepedett le, és Nemegyei Bódog (Félix) ’48-as őrnaggyal és László Károly ’48-as tüzérszázadossal (aki Kossuth személyi titkáráként tevékenykedett annak törökországi száműzetése idején) a tehuatepeci vasútvonal építésénél kaptak állást mint mérnökök.⁹⁸

⁹⁰ *Békés*, 1888. június 17. (25. sz.) 3. o. – Több újsághír is arról számol be, hogy nyaranta a város lakosai részére közfürdőt nyitott, lásd pl. „Gyulán a Körösön majdnem közvetlen a városháza háta mögött, Herberth Alajos ur egy csinos nyári fürdő házat építtetett; mely helyiség 5 kis kabinettel bír, ezenkívül a férfiak részére egy nagyobb tükör-fürdővel. E kis nyári fürdőhely különösen nők részére majdnem megfizethetlen, egy-egy fürdés pedig csak 10 krba kerül. Ajánljuk közönségünk figyelmébe.” *Békésmegyei Közlöny*, 1879. július 3. (65. sz.) 3. o.; valamint: „Körös-fürdő. Herberth Alajos a Körös csatornán épített fürdőjét a múlt héten ismét a közönség rendelkezésére bocsátotta; tekintettel a beállott nagy hőségre, a fürdő jutányosságára és különösen ama körülményre, hogy a Körös felső torkolati zsilipje nyitva van és a mederben tiszta élőviz folyik, az áldozatkész fürdőtulajdonos méltán számíthat a közönség pártfogására.” *Békés*, 1888. június 10. (24. sz.) 3. o.

⁹¹ *Bona* 1998–1999b. II. k. 43. o.

⁹² Uo. II. k. 488. oldalon március 12-e szerepel, ezzel szemben az online javított kiadásban már január 12. *Bona* 2018.

⁹³ *Bánó* 1890. 197. o.

⁹⁴ Az ezred közvetlenül a magyar kormány alá volt rendelve, és csak 1848 októberében csatlakozott a honvédsereghez.

⁹⁵ *Bona* 1998–1999b. II. k. 488. o.; lásd még *Uő* 2018.

⁹⁶ *Bona* 1998–1999a. 163. o.; lásd még *Uő* 1998–1999b. II. k. 488. o.

⁹⁷ A fényképét közli: *Bona* 1998–1999a. 163. o. A Lukács-féle névsorból hiányzik a neve. Vö. *Lukács* 1986.

⁹⁸ *Torbágyi* 2004. 256. o.

Úgy véljük, Mihailovits Mexikóban léphetett be a mexikói osztrák önkéntes seregbe, mely elméletet erősíteni látszik, hogy katonai törzslapja alapján 1864 őszén már az egységnél szolgált, mivel 1864. október 21-én 2. osztályú alhadnaggyá léptették elő. 1865. szeptember 8-ától 1. osztályú alhadnagy, 1865. december 16-ától főhadnagy.⁹⁹ 1866. augusztus 14-én nyugdíjáról való lemondása mellett hozományt kérvényezett, hogy házasságot köthessen Clementina Vander-Leidennel.¹⁰⁰ 1867. január 18-án leszerelt, és katonai jelleg nélkül polgári állományba került.¹⁰¹ Valószínűsíthetően belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe, ugyanis 1867. januárban a hadseregből való kilépésre és Európába való visszatérésre kért engedélyt, melyet megadtak a számára.¹⁰³ Az utazása vélhetően elmaradt, ugyanis még ugyanezen évben hadifogságba került, amely kapcsán mint hadnagyot említik.¹⁰⁴

1868. február 28-án útlevelet igényelt Mexikóból történő kiutazáshoz,¹⁰⁵ azonban végül mégis a latin-amerikai ország-

1. kép: Mihailovits József testvérei között az olaszországi magyar légió egyenruhájában, 1860–1864 (HM HIM Fotóarchívum, 37.003)¹⁰⁰

⁹⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/171. és AHMM Operaciones Militares, XI/481.3/7802. – Az önkéntes hadsereg kiszállítása 1864 novemberétől indult meg, de az egység főparancsnoka, Thun tábornok már 1864 szeptemberében két tisztet küldött Mexikóba a lóvásárlási lehetőségek felderítése céljából, illetve a mexikói osztrák önkéntes hadsereg nyolc főtisztje már egy hónappal a kiszállítások megkezdését megelőzően, 1864. október 19-én a belga önkéntesek egy csoportjával a FLORIDE fedélzetén útnak indult a franciaországi Saint-Nazaire kikötőjéből Mexikóba. Klinger 2013. 105–108. o. és Hamann 1989. 70–71. o. Az említett nyolc főtisztből hét osztrák állampolgár és egy internált lengyel tiszt. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps, Karton 48.

¹⁰⁰ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num. 53. Exp. 26. – A mexikóvárosi iratok között személyéről található egy ajánlás a cs. kir. 13. (Prinz Eugen-) dragonyoserezd parancsnokától. AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num 55. Exp. 53.

¹⁰¹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/171.

¹⁰² Közli: Bona 1998–1999b. II. k. 488. o.

¹⁰³ AHMM, Cancelados, Personal, Caja num. 570./111-9/22236 Mihailovits José oficial austriaco.

¹⁰⁴ *[Este] de Bopp* 1965. 303. o.

¹⁰⁵ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Pasaportes, Vol. 50. Exp. 206. f. 330.

ban telepedett le. Bánó Jenő későbbi mexikói magyar konzul és kávéültetvényes¹⁰⁶ (aki az 1880-as és 90-es években Mexikóban élt) többször is megemlíti munkájában: „...egy Miksa császárral idejött (volt huszár-tiszt) valódi gentleman, ki itt beleszeretvén egy mexikói hölgybe, itt is maradt, s már 25 év óta mexikói lakos”.¹⁰⁷ Bánó leírása szerint nagyon jó barátságba kerültek, és Mihailovits 1890 májusában még életben volt, európai utazást tervezett.¹⁰⁸ Bona kutatásai alapján Mexikóban hunyt el.¹⁰⁹

Ottó Vince

1830-ban¹¹⁰ született Veszprémben, katolikus családban.¹¹¹

1848–49-ben mint hadnagy szolgált.¹¹²

1864. október 31-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe,¹¹³ ahol a 3. vadászszázadban volt közvetít. ¹¹⁴ Az egység 1866. decemberi feloszlását követően hazatért, 1867. április 15-én érkezett vissza Triesztbe.¹¹⁵

A kiegyezést követően ’48-as múltjára tekintettel a Veszprém megyei Honvédegylet tagja volt.¹¹⁶ Későbbi sorsa nem ismert.

Palczmann Eduárd

1830-ban született a Szepes vármegyei Iglón, evangélikus családban.¹¹⁷

1848 júniusában nyert felvételt a 9. honvédzászlóaljba (kassai veressipkások). Alakulatával részt vett a délvidéki harcokban, majd 1849 márciusától a főhadiszíntéren küzdött, érdemeiért április 30-án mint tizedest a katonai érdemjel 3. osztályával tüntették ki. 1849 júliusától hadnagy egységénél (mely ekkor a III. hadtest kötelékében volt). 1849 nyarán Szőlösön tette le a fegyvert.

¹⁰⁶ Bánó Jenő 1855. június 25-én született Roskoványon. A fiumei kereskedelmi iskola elvégzése után tengerészapródként szolgált. Ezen idő alatt bejárta Olaszországot, Franciaországot és Angliát. Hazatérve a vasút szolgálatába lépett, ahonnan 1889 táján nyugdíjba ment. „Ezután bejárta a világ majd valamennyi országát, és hosszas bolyongás után Mexikóban telepedett le.” Mexikóban Oaxaca tagállamban kávéültetvényt létesített, melyet 1903-ban egy vihar elpusztított. Ezt követően 1910-ig Mexikó, majd Egyiptom magyarországi főkonzulja volt. Az első világháború idején Barcelonában élt, és álnéven írt politikai röpiratokat a szövetségesek ellen. 1927 nyarán Malagán hunyt el. MÉL I. k. 106. o.

¹⁰⁷ Bánó 1890. 140. o.

¹⁰⁸ Uo. 108., 140., 147., 149., 161., 186., 191., 197., 202., 207. o.

¹⁰⁹ Bona 1998–1999b. II. k. 488. o.

¹¹⁰ Más forrás szerint 1826. december 17-én. Bona 2018.

¹¹¹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 152. Nr 26/37.

¹¹² Bona 2018.

¹¹³ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 152. Nr 26/37.

¹¹⁴ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹¹⁵ Uo. Karton 152. Nr 26/37.

¹¹⁶ Bona 2018.

¹¹⁷ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/141.

Ezt követően 1851-ben besorozták a cs. kir. 11. dzsídásrezredbe, ahol 1856-ig szolgált – 1855-től mint kadét.¹¹⁸

1864. augusztus 8-án lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe,¹¹⁹ ahol az 1. huszárszázadhoz nyert beosztást.¹²⁰ 1864. november 5-étől tizedes, 1866. július 1-jétől pedig őrmester volt. A katonai egység feloszlását követően, 1866. december 31-én belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe, ahol 1867. február 5-én zászlósi kinevezésért folyamodott a mexikói császári hadügyminisztériumhoz,¹²¹ melyet február 9-én elnyert.¹²² Nem sokkal később, 1867. február 14-én felmentették a szolgálat alól. 1867 áprilisában még Mexikóban tartózkodott, és egy levelében lovassági tiszti kinevezés lehetősége után érdeklődött.¹²³

Miután hazatért, 1868. február 3-ától a cs. kir. 13. huszárezrednél szolgált mint önkéntes.¹²⁴ Későbbi sorsa ismeretlen.

Pókay (Polák) János

1829. március 13-án született Pápán. Polák (1870-től Pókay)¹²⁵ János 1848-ban végzett a győri jogi akadémián, amelyet követően a nevezett városban joggyakornokként dolgozott.

1848 júliusában önkéntesként csatlakozott a 7. honvédszászlóaljhoz. Szeptemberben, a horvátok támadásakor részt vett a védelmi harcokban. 1848 októberétől tizedesi, majd decembertől hadnagyi rangban szolgált egészen 1849 februárjáig, amikor is Lipótvárnál fogságba került.¹²⁶ Egyik nekrológja szerint ekkor „egy ideig városról városra hurcolták egyik börtönből a másikba”.¹²⁷ Bona Gábor kutatásai alapján a szabadságharc végéig Königsgrätzben raboskodott.¹²⁸

¹¹⁸ Bona 1998–1999b. II. k. 629. o.

¹¹⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 152. Nr 26/37.

¹²⁰ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹²¹ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num. 34. Exp. 53.

¹²² AHMM Operaciones Militares, XI/481.3/7802.

¹²³ AHMM, Cancelados, Personal, XI/111/10-37975 Palzmann Eduardo alférez de caballería (subteniente).

¹²⁴ Bona II. k. 1998. 629. o.

¹²⁵ *Hellebronth* [1939.] 510–511. o.; Testvére (Pókay Gábor) és unokaöccse (Pókay János) gyászjelentései alapján nemcsak Polák (Pókay) János, hanem egész családja magyarosította nevét Pókayra. Lásd OSZK, Plakát- és Kisnyomtatványtár, Gyászjelentések; Online változataikat lásd: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/494686> (A letöltés időpontja: 2020. május 19.)

Pókay (Polák) János ez idáig legrészletesebb életrajzát Kiss Gábor adta közre a Magyar Királyi Honvédség 1868 és 1914 között szolgáló tábornokainak élettörténetét taglaló munkájában: *Kiss* 2016. 172–173. o.; Életrajzát közli még: *A Ludovika Akadémia Közleménye* 1899. 684. o.; Pallas 1897. 15. k. 66. o.; Bona 1998. II. k. 698. o.; *Hellebronth* [1939.] 510–511. o.; *Pápai Hírlap*, 1918. február 16. (7. sz.) 2. o.; *Szimyei* 1891–1914. X. k. 597. o.; Megemlíti még: *Hajdu* 1997. 1226. o.; Személyügyi anyaga: HL AKVI, 11660.

¹²⁶ Bona 1998. II. k. 698. o.

¹²⁷ *Pápai Hírlap*, 1918. február 16. (7. sz.) 2. o.

¹²⁸ Bona 1998. II. k. 698. o., amely közli Polák hadifogolytársa, Leonhard Mosmüller által készített portréját is. Polák János feltehetően ismerhette a híres magyar ornitológust, Xantus Jánost

1849. november 9-én besorozták a cs. kir. 20. gyalogezredbe. 1851-től hadapród, 1852 februárjától 2. osztályú, 1854-től 1. osztályú hadnagy. 1859-ben a pesti önkéntes 2. zászlóalj századosa volt. Az 1859-es itáliai háborút követően előbb a cs. kir. 5., majd a következő év februárjától a cs. kir. 65. gyalogezred kötelékébe helyezték át.

1864 áprilisában az elsők között jelentkezett át a mexikói osztrák önkéntes hadtest állományába, ahol őrnagyi kinevezést kapott. Miután 1865 elején megérkezett a latin-amerikai államba, előbb az orizabai katonai kerületi parancsnokságot vezette, majd ugyanezen év áprilisától a vezérkar alfőnökévé nevezték ki, ezt követően pedig az „osztrák-belga ügycsoport főnöke lett”.¹²⁹ A következő esztendőben ismét kerületi parancsnoki teendőket látott el, előbb Teuchtitlánban, majd Tulancingóban,¹³⁰ végül pedig Mexikóvárosban.¹³¹ A *Ludovika Akadémia Közlönyében* megjelent életrajza szerint 1866 végén Pókay János vette át a mexikói önkéntes haderő parancsnokságát, és a hadsereg feloszlását követően a kimerítő gerillaháborúban megfáradt katonák 1867 elején az ő vezetésével tértek haza.¹³² Ezzel kapcsolatosan a *Pápai Hírlap* azt a téves információt közölte, hogy a város szülötte a „queretaro-i tragédia után már, mint törzstiszt kísérté haza kivégzett hadurának koporsóját”.¹³³ A *Pesti Hírlap* – szintén tévesen – mint Miksa császár főhadsegédét említi.¹³⁴

Hazatérését követően a századosítól az altábornagyi rendfokozatig, illetve a századparancsnoki beosztástól a hadosztályparancsnokságig ívelt a pályája. 1867. április 7-étől visszatért régi alakulatához, a cs. kir. 65. gyalogezredhez mint századparancsnok, majd 1869 és 1873 között a Magyar Királyi Nemesi Testőrségben találjuk (ezen időszak alatt a székesfehérvári lovassági központ tisztképző tanfolyamát is látogatta). 1873-tól 1892-ig a közös hadseregben szolgált, a cs. és kir. 44., az 5., a 25. és a 34. gyalogezrednél, majd a cs. és kir. 31. gyalogdandár, később pedig a 27. gyaloghadosztály parancsnoki tisztét töltötte be. 1878-ban rövid ideig a brucki hadsereg lövészkola, 1892-ben a kassai III. honvédkerület, 1894-ben pedig a budapesti I. honvédkerület parancsnoka volt. A nőtlen, kilenc nyelven beszélő altábornagyot 1896. augusztus 14-én egészségügyi okokból felmentették a szolgálatból, és ugyanezen év novemberében címzetes tábornagyi rangban nyugállományba helyezték.¹³⁵

– az 1860-as évek elején a mexikói Baja-Californiában folytatott megfigyeléseket –, aki szintén Érsekújváron esett hadifogságba 1849 februárjában és Königrätzben raboskodott. Uo. és MÉL II. k. 1056. o.

¹²⁹ *A Ludovika Akadémia Közlönye*, 26. (1899) 684. o.

¹³⁰ *Klinger* 2013. 290–291. o.

¹³¹ *Kiss* 2016. 172–173. o.

¹³² *A Ludovika Akadémia Közlönye*, 26. (1899) 684. o.

¹³³ *Pápai Hírlap*, 1918. február 16. (7. sz.) 2. o. – Miksa császár kivégzésére 1867. július 19-én került sor, Polák (Pókay) János ekkor már Magyarországon tartózkodott.

¹³⁴ *Pesti Napló*, 1896. augusztus 18. (226. sz.) 5. o.

¹³⁵ *Kiss* 2016. 172–173. o.

A gyalogsági rohamról a *Ludovika Akadémia Közlönyében* megjelent reflexiójával beírta magát a katonai szakírók sorába is.¹³⁶ Nyugdíjas éveit a stájerországi Grazban töltötte. Mint a *Pápai Hírlap* megjegyzi, ezen időszak alatt többször hazlátogatott szülővárosába. Nagy vadász hírében állt, aki „a monarchia minden tartományát felkereste, ahol valami speciális vadászat kínákozott”.¹³⁷ Bécsben is többször megfordult, ahol 1904-ben a Katonai Sakkszövetség (*Armee Schachbund*) elnökének választották.¹³⁸ Az I. világháború utolsó évében, 1918. február 7-én Grazban hunyt el.¹³⁹

2. kép: Pókay János a königgrätzi hadifogságban (OSZK Kézirattár, Oct. Hung 433. Königgrätz-album)¹³⁸

3. kép: Pókay János Pueblában¹³⁹

4. kép: Pókay János ezredes portréja (HM HIM Fotóarchívum, 108.112/FK)¹⁴⁰

5. kép: Pókay János altábornagy fotója¹⁴¹

¹³⁶ Pókay 1892.

¹³⁷ *Pápai Hírlap*, 1918. február 16. (7. sz.) 2. o.

¹³⁸ *Pesti Hírlap*, 1904. augusztus 14. (225. sz.) 36. o.

¹³⁹ Kiss 2016. 172–173. o.; Bona 1998–1999b. II. k. 698. o.; *Pápai Hírlap*, 1918. február 16. (7. sz.) 2. o. Katonai pályája során számos kitüntetésben részesült. Erről bővebben lásd Kiss 2016. 172–173. o.

¹⁴⁰ Közli: Bona 1998–1999b. II. k. 698. o.

¹⁴¹ The Mexican Adventure or: The Phantom Crown. <http://gisby.info/maxaus.htm> (A letöltés időpontja: 2020. július 15. A honlap azóta már nem elérhető.) – A fénykép 1864 és 1867 között készülhetett – a háttér és a szőnyeg alapján – Manuel Rizo műtermében.

¹⁴² Közli: Kiss 2016. 172. o.

¹⁴³ A fénykép Kajon Árpád magángyűjteményében található; 1891 és 1896 között készülhetett Kassán, Letzter S. műtermében.

Örmesterek

Burián István

1830-ban született Kunszentmiklóson, református családban. Bécsi katonai törzslapján foglalkozásaként mérnök szerepel.¹⁴⁴

Feltehetően azonos azzal a Burián Istvánnal, aki 1848–49-ben a honvédsereg VII. hatfontos ütegénél szolgált mint örmester (tűzmester).¹⁴⁵

Burián 1864. október 3-án lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadseregbe, ahol kezdetben az 5. huszárszázadban szolgált¹⁴⁶ közvitéztként.¹⁴⁷ 1865. november 22-én megkapta a mexikói császári Katonai Érdemérem bronz fokozatát, és szakaszvezetővé léptették elő.

Az egység 1866. decemberi feloszlását követően 1867. április 13-án érkezett vissza Triesztbe.¹⁴⁸ A hazatért légiosok 1867 nyarán keletkezett névjegyzékén – „mexikoi oszt. legionáriusknak kik Jász-Kun kerületi illetőségűek vagy ott tartózkodni szándékoznak” – „ezentuli tartózkodási helye”-ként „Kiskunszentmiklós”, míg „kereseti foglalkozása”-ként mérnök szerepel.¹⁴⁹ Naplóját a hazatérését követően *Egy mexikói önkéntes naplótöredéke* címmel 1868-ban a *Jász-Kunság* adta közre 23 lapszámon áti-velően.¹⁵⁰ Feltételezhetően a Jászkerületi Honvédegyelet tagjaként 1869-től Jászberényben élt, Szolnokon hunyt el 1907 előtt, ismeretlen időpontban.¹⁵¹

Dugovich Károly, nemes, sárkuti és tejfalusi

1829. június 23-án született Nemesdömölkön.¹⁵² Gimnáziumot végzett.

1848. május 15-étől a magyar honvédseregben szolgált mint huszár. 1848. július 29-étől tizedes, 1849. április 29-étől örmester.¹⁵³

Mint volt honvédet 1849. szeptember 3-án besorozták a cs. kir. 9. huszárezredhez, ahol 1851 júniusától tizedesként, 1854 júniusától örmesterként, 1857 júliusától 2. osztályú hadnagyként, 1859 januárjától 1. osztályú hadnagyként, 1859 áprilisától főhadnagyként szolgált. 1859 májusában áthelyezték a jász-kun önkéntes huszárezredbe,

¹⁴⁴ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 149. Nr 23/66.

¹⁴⁵ Papp 2003. 355. o.

¹⁴⁶ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 149. Nr 23/66.

¹⁴⁷ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹⁴⁸ Uo. Karton 149. Nr 23/66.

¹⁴⁹ MNL JNSZML IV. 254. A Jászkun Kerület Alkapitányának iratai. 4621/1867

¹⁵⁰ Burián 1868.

¹⁵¹ MNL JNSZVL Jászkun Kerület iratai. Egyesületek. 19. rsz. és Papp 2003. 349–351., 355. o.

¹⁵² A település 1903-ban Kiscellel egyesült Celldömölk néven.

¹⁵³ HL AKVI, 4524. Dugovich Károly. – Személyi lapja alapján katonai pályafutása során kitüntetésben nem részesült.

amely az itáliai háborút követően a cs. kir. 13. huszárezreddé alakult át.¹⁵⁴ 1861. augusztus 1-jétől a cs. kir. 25. sorgyalogezred állományában találjuk.¹⁵⁵

1864. augusztus 3-án lépett át a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe, ahonnan 1865. november 4-én nyert elbocsátást.¹⁵⁶

1869. október 24-én a m. kir. honvédség tényleges állományába került főhadnagyi ranggal. 1871-ben „tanoncz a pesti Központi szórólöveg osztálynál”, majd mint szórólövegosztag-parancsnok (m. kir. 39. honvédszászlóalj) „kitűnő sikerekkel működött”. Feltehetően Mexikóban megnősült (erre enged következtetni, hogy hivatalos okmányok szerint felesége Mexikóban élt) és egy lánya született. 1872-ben tüdőbajjal betegeskedett, ezért szabadságotáltak.¹⁵⁷ Későbbi sorsa ismeretlen.¹⁵⁸

Enzinger Lipót

1830-ban született Esztergomban, katolikus családban. Bécsi katonai törzslapján foglalkozásaként pék szerepel.¹⁵⁹

A *Pesti Hirlap* értesülései szerint 1848–49-ben mint honvéd őrmester szolgált.¹⁶⁰

1864. november 7-én állt be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe.¹⁶¹ Itt a huszárságnál szolgált, de nem rendelkezünk arról információval, hogy melyik században.¹⁶² 1865. november 2-án megkapta a mexikói császári Katonai Érdemérem ezüst fokozatát, melylyel egyben szakaszvezetővé lépett elő. Ismeretlen időpontban 2. osztályú őrmesteri kinevezést nyert. Az egység 1866. decemberi felosztatását követően 1866. december 31-én belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe, ahol szintén a huszárságánál szolgált, és 1867. február 19-én zászlóssá léptették elő.¹⁶³

Ismeretlen időpontban hazatért, melyet követően mint pénzügyőri szemlész¹⁶⁴ dolgozott. 1905-ben Nagyrőcén hunyt el. Nekrológját a *Pesti Hirlap* közölte *Egy mexikói hős halála* címmel.¹⁶⁵

¹⁵⁴ HL AKVI, 4524. Dugovich Károly. Lásd még *Berkó* 1930. 72. o.; Militär-Schematismus 1858. 444. o.; Militär-Schematismus 1859. 796. o.

¹⁵⁵ HL Tiszti személyügyi anyagok, 1900 előtt született tisztek anyakönyvi lapjai és BM-től átvett tartalékos tiszti okmánygyűjtők, 4524. Dugovich Károly.

¹⁵⁶ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 147. Nr 21/128.; AHMM, Cancelados, Personal, Caja num. 610. D/111/6/9026 Polak Juan Mayor de Inf.

¹⁵⁷ HL AKVI, 4524. Dugovich Károly.

¹⁵⁸ Dugovich Károly portréfotója a bécsi Welt Museum Fényképtárában maradt fent egy, a mexikói kaland fényképeit tartalmazó háromkötetes fotóalbumban. A portré letétként egy, az eseményekben részt vett tiszt leszármazottai révén került az intézményhez több évtizeddel ezelőtt. A publikálás engedélyezésével kapcsolatosan megpróbáltam a családdal felvenni a kapcsolatot, azonban sajnos nem jártam sikerrel. A fénykép jelzete: WMV, Fotosammlung, VF_Al_b_44 – VF_Al_b_46, VF 21694.

¹⁵⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/64.

¹⁶⁰ *Pesti Hirlap*, 1905. március 2. (62. sz.) 11. o.

¹⁶¹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 158. Nr 32/64.

¹⁶² Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹⁶³ AHMM Operaciones Militares, XI/481.3/7802.

¹⁶⁴ Egykori pénzügyőrségi rendfokozat.

¹⁶⁵ *Pesti Hirlap*, 1905. március 2. (62. sz.) 11. o.

Kállay Ignác (Emil József)

1830-ban született a Szabolcs vármegyei Oroson. Édesapja, ifj. nagykállói Kállay Gábor halála miatt korán félárvaságra jutott, melyet követően édesanyja, krajnikfalvi Krajnyik Jozefa gyermekeivel az Abaúj vármegyei Göncruszkára költözött, ahol a családjának birtokai voltak. Kállay Ignác még be sem töltötte 18. életévét, amikor 1847 decemberében édesanyját is elveszítette. Az árván maradt Kállay gyermekek (a még kiskorú Ignác, Eugénia és Imre) örökségének a kezelése édesanyjuk nagybátyjának, Krajnyik Ferencnek a kezdeményezésére és Abaúj Vármegye Árvaszéki Bizottmányának döntése alapján Várjon Gábor kassai aljegyzőhöz került. Kállay Ignác 1847–1848 tájékától a kassai cs. kir. 34. gyalogezerdnél szolgált, és a Kiss Lajos által feldolgozott levelezések tanúsága szerint állandó anyagi gondokkal küzdött.¹⁶⁶

Schönherr Gyula munkája alapján Kállay Ignác 1848–49-ben honvédörmmesterként szolgált.¹⁶⁷

1861–1862-ben tagja volt az olaszországi magyar légiónak, ahova 1861 márciusában lépett be, de már júniusban kilépett, azonban még ugyanezen év októberében visszalépett, és egy éven keresztül szolgált az 1. huszárszázadnál mint számvevő őrmester. 1862. október 16-án áthelyezték a Cuneóban működő tiszti iskolába.¹⁶⁸

Kállay 1864. szeptember 12-én csatlakozott a mexikói önkéntes hadtesthez. 1865. február 7-én tizedessé léptették elő, 1865. november 3-án az 5. huszárszázadhoz rendelték, ahol raktárőrzési feladatot látott el. Mexikói szolgálatvállalásával kapcsolatosan további adat nem áll rendelkezésre.¹⁶⁹

Szabolcs vármegye első alispánjának iratai alapján hazatért, és 1867-ben már szülőföldjén tartózkodott.¹⁷⁰ Későbbi sorsa nem ismert.

Kanuski József

1827-ben született Eperjesen, katolikus családban. Bécsi katonai törzslapján foglalkozásaként borbély került megjelölésre.¹⁷¹ Sajtóértesülések szerint a szabadságharcot megelőzően a cs. kir. 3. (Ferdinánd-) huszárezredben szolgált.

Ezredével 1848 nyarától a Délvidéken harcolt, részt vett a tavaszi hadjáratban, vagy ahogyan a *Budapesti Hírlap* fogalmaz: „...a mikor Szent-Tamás alá rendelték, letépte ruháiról a fekete-sárga zsinórt, s beállt a honvédek közé. Tizen-hét csatában vett részt,

¹⁶⁶ Kiss 2021.

¹⁶⁷ [Schönherr] 1905. I. k. 310. o.

¹⁶⁸ Az olaszországi magyar légió törzslapján az alábbi adatok olvashatók személyéről: 1832, Oros, Szabolcs; míg eredeti foglalkozásként a földbirtokos megjelölés szerepel. Lukács 1986. 314. o.

¹⁶⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/121.

¹⁷⁰ MNL SzSzBVL IV. 255/B. Szabolcs vármegye első alispánjának iratai. 150. Mutatókönyv, 1867: Lásd Kállay Ignác, 5111. (az eredeti dokumentum nem maradt fent).

¹⁷¹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 151. Nr 25/176.

s három ízben, a tápió-bicskei, nagy-sarlói és győr-szent-miklósi ütközetekben kilőtték alóla a lovát.”¹⁷²

A sajtóban közöltek alapján a fegyverletételt követően Olmützben raboskodott, majd besorozták a cs. kir. 5. (Radetzky-) huszárezredbe. Az 1859. évi szárd–francia–osztrák háború idején többedmagával dezertált, és Torinóban jelentkezett Türr Istvánnál. Ezt követően az olaszországi magyar légióban, majd Garibaldi légiójában szolgált.¹⁷³

1864. október 28-án állt be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe,¹⁷⁴ ahol a 2. huszárszázadban szolgált.¹⁷⁵ Ismeretlen időponttól századtrombitás, 1866. május 30-án lefokozták önkéntessé. 1866. december 31-én belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe.¹⁷⁶ A sajtóban közöltek alapján 1867-ben Habsburg Miksa mellett a védők tagjaként jelen volt Querétaro ostrománál, és a körülzárt városból a még szintén ekkoriban császári kézen lévő Mexikóvárosba küldték, hogy segítséget kérjen az ottani csapatok parancsnokától, Marquez tábornoktól.¹⁷⁷

A császárság összeomlását követően hazatért, és „1868. óta Sárosmegye szolgálatában volt”.¹⁷⁸ A kiegyezést követően a Sáros megyei Honvédegylet tagja mint volt honvéd őrmester.¹⁷⁹ 1899-ben hunyt el Eperjesen.¹⁸⁰

Közhonvédek

Bosch Alajos, nemes

1829-ben született Pesten, katolikus családban.¹⁸¹ *Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye általános ismertetője és címtára* szerint egyetemi tanulmányait „Bpesten végezte”,

¹⁷² *Budapesti Hirlap*, 1899. július 31. (210. sz.) 7–8. o., vö. *Vasárnapi Ujság*, 1899. augusztus 6. (32. sz.) 542. o.

¹⁷³ Uo. Olaszországi szolgálatát megerősíteni látszik, hogy katonai törzslapján a német, a magyar és a lengyel nyelvtudás mellett az olasz is szerepel. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 151. Nr 25/176.

¹⁷⁴ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 151. Nr 25/176.

¹⁷⁵ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹⁷⁶ Uo. 151. Nr 25/176. A sajtóban közöltek szerint Kanuski „1864-ben a Panama hajón elkísérte Miksa császárt Mexikóba”. *Budapesti Hirlap*, 1899. július 31. (210. sz.) 7–8. o., vö. *Vasárnapi Ujság*, 1899. augusztus 6. (32. sz.) 542. o. Ez mely téves állításnak tűnik, ugyanis, ahogyan tanulmányunk első részében bemutatuk, a hadsereg szállítóhajói között PANAMA nevű nem szerepelt. *Bobay* 2023. 994. o. Úgy vélem, Kanuski a PERUVIAN hajóval utazhatott Mexikóba.

¹⁷⁷ „A queretariói katasztrófát úgy kerülte el, hogy Miksa császár küldte Markes [Márquez] tábornokhoz a város ostroma előtt.” *Budapesti Hirlap*, 1899. július 31. (210. sz.) 7–8. o., vö. *Vasárnapi Ujság*, 1899. augusztus 6. (32. sz.) 542.o.

¹⁷⁸ Uo.

¹⁷⁹ *Mikár* 1891. 272. o.

¹⁸⁰ *Budapesti Hirlap*, 1899. július 31. (210. sz.) 7–8. o., vö. *Vasárnapi Ujság*, 1899. augusztus 6. (32. sz.) 542. o.

¹⁸¹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 136. Nr 10/29.

és részt vett az 1848/49-es magyar szabadságharcban.¹⁸² Bécsi katonai törzslapján foglalkozásaként földmérő szerepel.¹⁸³

1864. július 16-án lépett be Miksa császár önkéntes hadtestébe,¹⁸⁴ ahol a 2. utászszázadhoz került.¹⁸⁵ 1864. szeptember 18-ától szakaszvezető, 1864. november 1-jétől 2. osztályú őrmester. 1865-ben ismeretlen időpontban átkerült a vadászalakulatokhoz mint fővadász. 1865. augusztus 13-án elnyerte a mexikói császári Katonai Érdemérem bronz fokozatát. 1866. augusztus 12-én Tlapacoyan városánál (Estado de Veracruz) hadifogságba esett, ahonnan szeptember 21-én sikerült megszöknie. Hat nappal később azonban „Go de Agua”-nál (talán Agua Dulce ?) ismét hadifogságba került, ahonnan 1866. november 3-án fogolycserével szabadult. A haderő 1866. decemberi feloszlását követően 1867. január 11-én 1. osztályú hadnaggyá léptették elő, vélhetően a csapatok hazaszállítását segítőként.

1867. április 7-én érkezett vissza Triesztbe.¹⁸⁶ Hazatérését követően közel húsz esztendőn keresztül Budapest székesfőváros mérnökeként tevékenykedett. Özvegye, Bosch Alajosné az 1930-as években Pesterzsébeten, a Hunyadi utca 30. száma alatt lakott.¹⁸⁷

Dobray Sándor

1834-ben született Kolozsváron, katolikus családban. Bécsi katonai törzslapján foglalkozásaként kereskedő szerepel.¹⁸⁸

Knapieszky Kázmér 1896. évi névsora alapján 1848–49-ben mint honvéd harcolt.¹⁸⁹

Dobray 1854. augusztus 14-én állt be önkéntesként a cs. kir. hadsereg 23. vadászszázalójába. 1856. október 1-jétől alszakaszvezető, majd 1857. július 5-étől szakaszvezető. 1859. május 21-én áthelyezték a temes megyei önkéntes zászlóaljhoz. 1859. augusztus 27-étől visszahelyezték eredeti alakulatába (?). 1862. július 1-jétől két évre tartalékalományba került, majd 1864. július 1-jén végleg elbocsájtották a cs. kir. hadseregből, ugyanis 1864. július 15-én átlépett a mexikói önkéntesek közé,¹⁹⁰ ahol a 3. vadászszázadnál szolgált.¹⁹¹ 1864. szeptember 18-ától őrvezető, 1865. október 4-étől alvadász. 1866. január 1-jétől a mexikói kerületi törzshöz (*Distrikt Staab México*) rendelték. 1866. március 27-étől szakaszvezető, június 24-étől pedig 2. osztályú őrmester.

¹⁸² F. Szabó [1930–1931.] IV. k. 207. o.

¹⁸³ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 136. Nr 10/29.

¹⁸⁴ Uo.

¹⁸⁵ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹⁸⁶ Uo. Karton 136. Nr 10/29.

¹⁸⁷ F. Szabó [1930–1931.] 207. o.

¹⁸⁸ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 128. Nr 2/98.

¹⁸⁹ Gaal 1998. 4. o.

¹⁹⁰ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 128. Nr 2/98.

¹⁹¹ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

1867. április 7-én érkezett vissza Mexikóból.¹⁹² 1876-ban szülővárosában, Kolozsváron hunyt el. A Házsongárdi temetőben helyezték örök nyugalomra. Sírfelirata: „Dobray Sándor (1834–1876) mexikói önkéntes”.¹⁹³

Farkas György

1830-ban született a Zala vármegyei Dióskálon, katolikus családban.¹⁹⁴

Az 1848–49-es szabadságharc idején közvitéztként az 56. honvédszászlóaljban harcolt.¹⁹⁵

1864. november 14-én lépett a mexikói osztrák önkéntes hadseregbe, ahol a 2. huszárszázadban szolgált. Mexikóban esett el Orizaba városánál (Estado de Veracruz) 1865. október 22-én.¹⁹⁶

Havelka Johann/János

1827-ben született Pozsonyban. 1846. január 28-ától a cs. kir. 8. huszárezredben szolgált.

1848 őszén hazaszökött egységétől, és beállt a honvédseregbe.

1849. december 8-án, a cs. kir. 3. huszárezred újjászervezésekor visszazorozták az ezredbe. 1850. november 21-én szabadságolták, majd 1852-ben az ezred 8. századához helyezték. 1855. július 27-étől tartalékkállományba került, 1857. június 30-án pedig elbocsájtották a szolgálatból.

1864. július 26-án özvegyen lépett be a mexikói osztrák önkéntes seregbe.¹⁹⁷ Az 1. huszárszázadban szolgált.¹⁹⁸

Az önkéntes hadsereg 1866. decemberi feloszlását követően 1867. április 13-án tért vissza Triesztbe.¹⁹⁹ Későbbi sorsa nem ismert.

Jajczay József

1833-ban vagy 1834-ben született Budán, nemesi családban,²⁰⁰ szülőháza nagy valószínűséggel egykoron a budai Vízivárosban, a mai Kígyó utcában állt.²⁰¹ Édesapja, akit szintén Jajczay Józsefnek hívtak, az Udvari Kamara számvevőszéki tisztjeként szolgált, édesanyja pedig Odor Katalin volt. Jajczay József neve a Budai Piarista Gimnázium 1845. évi értesítőjében a kimaradt diákok között szerepel.

¹⁹² ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 128. Nr 2/98.

¹⁹³ *Gaal* 1998. 4. o.

¹⁹⁴ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 154. Nr 28/42.

¹⁹⁵ *Árkovics – Csomor – Molnár – Oláhné Szakály* 1992. 294. o.

¹⁹⁶ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 154. Nr 28/42.

¹⁹⁷ Uo. Karton 142. Nr 16/103.

¹⁹⁸ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

¹⁹⁹ Uo. Karton 142. Nr 16/103.

²⁰⁰ Jajczay József bővebb életrajzát lásd *Bobay* 2014.

²⁰¹ Az első magyar ministerium 1848. 39. o.

Az ifjú Jajczay mint közhonvéd – nagy valószínűséggel – részt vett az 1848–49. évi hadieseményekben.²⁰²

Ezután 1850. február 19-én besorozták a cs. kir. seregbe. A következő tíz esztendő során több csapategységet is megjárta (cs. kir. 19. gyalogezred, győri önkéntes gyalogzászlóalj, cs. kir. 25. sorgyalogezred), és egészen a hadnagyi rendfokozatig jutott.²⁰³ 1859-ben a győri önkéntes alakulatnál mint fiók-toborzóparancsnok működött Pápán.²⁰⁴ 1860 első hónapjaiban sikkasztás és önkényes eltávozás vádjával előbb vizsgálati fogásba, majd május 31-én ideiglenes nyugállományba helyezték. Az 1860. október 3-án kelt ítélet szerint nemesi címe személyére korlátozott elvesztése mellett pénzbírságra és ötévi fogházra ítélték, amelyet az olmtützi erődben kellett letöltenie.²⁰⁵

Jajczay 1864. július 26-án²⁰⁶ lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe. 1865-ben zászlótartóvá, 1866 áprilisában pedig kerületi foglárá neveztek ki. Az egység az év decemberi feloszlását követően 1866. december 31-én a Mexikói Nemzeti Császári Had-erőbe lépett,²⁰⁷ ahol 1867. február 13-án zászlósi rangban szolgált a lovasságánál.²⁰⁸

A II. Mexikói Császárság bukását követően – Sarlay Pál levelei szerint – Jajczay Mexikóvárosban telepedett le, ahol 1867 második felében kalapgyári munkásként, 1868-ban pedig már mint gépész kereste kenyerét.²⁰⁹ Arra vonatkozóan nem rendelkezünk adatokkal, hogy Jajczay mikor hagyhatta el Mexikót, de a hawaii levéltári források alapján 1872-ben családjával – minden bizonnyal Mexikóban házasodott meg – már az Egyesült Államok nyugati partján, San-Franciscóban tartózkodott.²¹⁰ A „kalapgyári” múltjának fényében nem kizárt, hogy talán azonos lehet azzal a személlyel, akit Liptay Pál magyar utazó említ meg egyik levelében: „San-Franciskóban pedig egy hazánkfia jelenleg Andrásy-kalapokat árul.”²¹¹

Jajczay 1872 nyarán a QUEEN EMMA nevű hajó fedélzetén családostul San Franciscóból Honoluluba utazott, ahova a dokumentumok tanúsága szerint feleségével és két kisgyermekével augusztus 1-jén érkezett meg.²¹² A 19. század derekán a hawaii uralkodók érzékelték, hogy országuk függetlenségét veszély fenyegeti, ezért megpróbálták diplomáciai kapcsolatokat létesíteni több európai országgal is. Az 1860-as években épült egy laktanya a királyi testőrség számára, illetve igyekeztek növelni az említett gárda ütőképességét is, amelyre többek között 1872–1873-ban kiképző kapitányként a volt

²⁰² Egyik katonai törzslapján a foglalkozás kitételnél a honvéd szerepel. *Bobay* 2014. 751. o.

²⁰³ *Bobay* 2014. 750–752. o.

²⁰⁴ *Berkó* 1930. 70. o.

²⁰⁵ *Bobay* 2014. 750–752. o.

²⁰⁶ A források alapján nem eldönthető, hogy előbb szabadult, vagy a börtönből jelentkezhetett szolgálatra.

²⁰⁷ *Bobay* 2014. 752–757. o.

²⁰⁸ AHMM Operaciones Militares, XI/481.3/7802.

²⁰⁹ *Sarlay* 1867. 591. o. és *Uő* 1868. 639. o. Közli: *Bobay* 2014. 752–757. o.

²¹⁰ *Bobay* 2014. 757. o.

²¹¹ *Liptay* 1873. 287. o.

²¹² A Hawaii Királyság 19. századi történetéről bővebben lásd *Bobay* 2014. 757. o.

magyar huszár, Jajczay József is kísérletet tett.²¹³ Noha Jajczay neve csupán az 1873 januárjától uralkodó Lunalilo király megbízókönyvében szerepel (az 1872 decemberéig hivatalban volt V. Kamehamea megbízókönyvében csupán a nevezett év szeptemberéig vezettek bejegyzéseket), a katonai dokumentumok tanúsága szerint biztosan állítható, hogy a Mexikót megjárt magyar katona 1872 októberétől a Hawaii Királyi Testőrség (*Hawaiian Royal Household Troops*) kiképző kapitányként teljesített szolgálatot. Egyrészt a kiképző tisztségnél hosszú kihagyást követően ekkortól szerepel újra bejegyzés a havi rendszerességgel vezetett katonai zsoldjegyzékekben, másrészt Jajczay József aláírásával 1872. október 1-jén kelt az ún. *Days Duty*, amely a testőrség 1872. október 1-jétől október 6-áig terjedő szolgálati beosztását közli. Utóbbi dokumentum szerint a magyar kapitány szigorú szolgálatot követelt meg katonáitól, amit egyéb korabeli források is alátámasztanak.²¹⁴ Nem tudjuk, hogy Jajczay József eleve a kiképzői megbízás miatt érkezett-e Honoluluba, az adatok fényében azonban úgy gondoljuk, hogy katonai instruktori alkalmazására talán hatással lehetett az, hogy ekkoriban V. Kamehamea királynak magyar udvari szakácsa volt. E tényről egy korabeli magyar világutazó, Sz. Török János leveléből értesülünk, aki állítása szerint személyesen is felkereste az uralkodót.²¹⁵ 1873 szeptembere komoly fordulatot hozott nemcsak a királyi testőrség működésében, hanem Jajczay József életében is. Négy közlegény parancsmegtagadása miatt zendülés tört ki, mely a fegyveres gárda felosztatásához és a magyar kiképző kapitány elbocsátásához vezetett. Jajczayt végül 1873. október 6-án bocsátották el a szolgálatból, amelyet követően 1873. október 16-án családjával a BENOIRLICH hajó fedélzetén elhagyta a csendes-óceáni szigetvilágot, és visszatért San Franciscóba.²¹⁶

A Jajczay család későbbi sorsát illetően a *The Hawaiian Gazette* egyik számából értesülünk, amely azt közli, hogy Jajczay József a Hawaii-szigetektől távozva Costa-Ricában telepedett le, ahol betársulás révén kávéültetvényessé vált. A közép-amerikai államban azonban sorsa szomorú véget ért: miután szervezetét megtámadta a trópusi láz, 1874-ben egy lázrohamakor életének önkezeléssel vetett véget. Costa Rica-i letelepedésének ugyanakkor ellentmondani látszik, hogy sírja Mexikóban, Colima városának temetőjében található.²¹⁷

²¹³ Bobay 2014. 757–760. o.

²¹⁴ Bobay 2014. 760–770. o.

²¹⁵ „V. Kaméhaméha; tisztos s művelt öreg ur, voltam nála audiencián, igen barátságosan fogadott; angol titoknok a magyar szakácsa van.” [Sz.] Török 1870. 643. o.

²¹⁶ Bobay 2014. 760–770. o.

²¹⁷ Uo.

László Béla, kászonjakabfalvi

1833. február 14-én született Kolozsváron, a nagy múltú erdélyi kászonjakabfalvi László család sarjaként.²¹⁸ Mint egyik minősítvényi táblázatában olvashatjuk, „a gimnáziumi osztályokat és a 2.dik sozrezdbeli hadapródi iskolát jó eredménnyel végezte”.²¹⁹

1848. november 12-étől közhonvéd a 11. honvédzászlóaljnál, az erdélyi harcokban részt vett egészen a fegyverletételig.

A szabadságharc leverése után, 1850 áprilisától hadapród a cs. kir. 41. gyalogezrednél. Az ezt követő években előbb áthelyezték a cs. kir. 2. gyalogezredhez (1851), ahol korábban kadétéveit töltötte, majd 1853-ban a cs. kir. 16. gyalogezredhez került. 1853-tól 2. osztályú hadnagy, 1854-től 1. osztályú hadnagy, 1859-től pedig főhadnagy. 1859-ben Észak-Itáliában tartózkodott, de „ütközetbe nem jött”. Egészen 1864-ig a cs. kir. 16. gyalogezrednél szolgált.

Innen lépett át 1864. július 12-én „a cs. mexicói osztrák csapatba”,²²⁰ ahol a 8. vadászszázadhoz nyert beosztást 2. osztályú századosként.²²¹ 1865. február 24-étől 1. osztályú százados, majd törzslapja szerint a hónap végén kilépett a szolgálatból.²²² Ez azonban valójában nem történt meg, ugyanis 1865 áprilisától tagja volt a Yucatán-félszigetre küldött „osztrák” különítménynek,²²³ ahonnan visszatérve egységével részt vett a Sierra Zongolicánál vívott harcokban, majd a későbbiek során Tehuacan városában állomásoztak.²²⁴ Családjának hazaküldött naplórészleteit kilenc lapszámon át közölte a *Szege-di Híradó* 1865 áprilisa és júniusa között *Mexikói utinapló* címmel.²²⁵ László Béla számára 1865. október 24-én Thun tábornok engedélyezte, hogy családi ügyei rendezésére Európába utazhasson.²²⁶ Nincs adatunk, hogy ténylegesen hazautazott-e, viszont 1866.

²¹⁸ A családtörténeti adatokat bővebben lásd *Endes* 1994. 245–247. o.; vö. HL AKVI, 37550. László Béla ezds.

²¹⁹ HL AKVI, 37550. László Béla ezds.

²²⁰ Uo. Bécsi katonai törzslapja szerint 1864. július 17-én 2. osztályú századosként helyezték át a mexikói önkéntesekhez. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 147. Nr 21/25.

²²¹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps, Grundbucher Index/Mexiko.

²²² Uo. Karton 147. Nr 21/25.

²²³ HL AKVI, 37550. László Béla ezds.

²²⁴ *Klinger* 2013. 196–204. o.

²²⁵ „Két lelkes hölgynek szives közbenjárásából nyertük meg a »Szege-di Híradó« tárcájának az alább következő igénytelen, s mindamelllett érdekes sorokat, miket egy Mexikóba kivándorolt, ottani hadseregbeli kapitán, (L. ur) hazánk egyik jeles családjának fiatal sarja, távol hagyott s mindenek felett szeretett édesanyja számára koronként jegyzékbe foglalt s idő s alkalom szerint elküldött vala. A nagy közönségre tehát legkevésbé sem volt számítva ezen utinapló írásánál, s nem is írói kézből kerültek ki eme könnyedén odavetett gondolatok, de ennek dacára az első benyomás élenkségét, eredetiségét, azon vidám szellemet, mely mosolyogva megy kétése sorsára elé, s általában a tehetséget nem lehet tőle megtagadni.” A monogram, a család előkelő származása és a megjelölt tiszti rang (százados) alapján a magyarországi állományból csupán egy személyre, az egykori '48-as honvédre, kászonjakabfalvi László Bélára – zászlóaljparancsnok a mexikói osztrák önkéntes seregben – illik a leírás, melyet biztossá tesz az a tény, hogy a szerző levelében a február 14-ei dátumnál megemlékezik a születésnapjáról, László Béla pedig 1833. február 14-én született. [*László*] 1865. (1865. június 18. [3.] o.)

²²⁶ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num. 47. Exp. 27.

január 27-én a Mexikói Nemzeti Császári Hadsereghez gyalogos zászlóaljparancsnoknak nevezték ki, s ennek fényében úgy véljük, hogy arra nem kerülhetett sor.²²⁷ 1866. augusztus 23-án csökkentett zsolddal nyolchavi szabadságolását kérte, hogy az állítása szerint a Yucatan-félszigeten szerzett betegségét Európában gyógyíttathassa, továbbá panasszal élt az egyik kítüntetése ügyében. Az utazásra nem kapott engedélyt, mivel a hadseregparancsokság úgy ítélte meg, hogy László Béla bajait Mexikóban is lehet gyógyítani.²²⁸ Bécsi katonai törzslapja szerint 1867. január 1-jén ismét belépett a Mexikói Nemzeti Császári Hadseregbe.²²⁹ 1867. január 15-én Pueblában kítüntetésért folyamodott.²³⁰ Az 1867-es katonai okmányok között szerepel jövedelemjelentése Európába való visszatéréshez.²³¹

Végül a távozó francia csapatokkal hazatért, 1867. április 13-án érkezett Trieszt kikötőjébe.²³² A kolozsvári *Magyar Polgár* 1867. április 17-én a következőket közli a hazatéréséről: „László Béla és Csergedi városunk fiai, mint mexicói önkéntesek Pestre érkeztek egy csomó sebesült bajtárssal.”²³³ 1868 tavaszán és nyarán naplójából a *Vadász- és Versenylap* közölt részleteket.²³⁴ László Béla 1869 januárjától 2. osztályú százados, ugyanezen év júliusától 1. osztályú százados a m. kir. Honvédségnél, és „főparancsnoksági segédtsízt”. 1874 novemberében őrnagyi rangra emelték, és kinevezték a közép-szolnok-szatmári 43. zászlóalj parancsnokává, két évvel később pedig a szatmári 44. zászlóalj parancsnokságát vette át.²³⁵ 1879-ben alezredessé

²²⁷ AHMM, Cancelados, Personal, Caja num. 549. D/111-8/16021 Laszlo de Kaszon Yakabfalva Béla capitán de inf.

²²⁸ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num. 53. Exp. 45.

²²⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 147. Nr 21/25.

²³⁰ AGNM, México Independente, Gobernación y Relaciones Exteriores, Segundo Imperio, Caja num. 52. Exp. 67.

²³¹ Uo. Caja num. 55. Exp. 25. A budapesti Hadtörténelmi Levéltárban őrzött tiszti személyügyi okmányai szerint Mexikóban „14 csapatban részt vett mint önálló parancsnok; 11-i kítüntetés alatt Garcia ellen; 1865. szept. 10. Zangoliza város; 1866-ban a Barbar indiánusok ellen fel állított császári csapatok felügyelője Yucatan félszigetén.” Mexikóban 1867. április 12-ig századosként és őrnagyként szolgált. „A mexicói hadjárat alkalmával Casanova mexicói tábornok mellett segédtsízt, és a barbár indiánusok ellen felállított mexicói csapatok felügyelője”. HL AKVI, 37550. László Béla ezds.

²³² ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 147. Nr 21/25.

²³³ *Magyar Polgár*, 1867. április 17. (10. sz.) 41. o.

²³⁴ A *Vadász- és Versenylap*ban közzétett levelezések keltezése: 1868. március 30. Azonban figyelembe véve a kontextust, valójában 1865. március 30-án születhettek, ugyanis maga a szerző írja le, hogy négy „napig valék már Vera-Cruz falai közt, a nélkül, hogy a rendelkezésünkre állított hadi hajó megérkezett volna, mely minket Yucatanba szállítson” – ami az 1865-ben a Yucatan-félszigetre küldött „osztrák” különítmény elindulására utal. László ezen két közlése semmilyen hadtörténelmi jellegű információt nem tartalmaz, az egyik egy Veracruz környéki krokodilvadászat történetét (*Caiman-vadászat a feketék távánál*) meséli el – az ilyen jellegű passzióról több önkéntes is írt –, míg a másikban egy mexikói őshonos madár leírása szerepel (*A mexicói dög kánya*). László 1868a. és László 1868b. Esetleg személyéhez köthető még egy, 1866-ban közölt anonim levél is „az ottani lőtartásról és idomításról” (*A lóidomítás Mexikóban*). *Vadász- és Versenylap*, 1866. június 30. (18. sz.) 283. o.

²³⁵ HL AKVI, 37550. László Béla ezds.; *A Honvéd*, 1869. január 26. (4. sz.) 33. o.; *Budapesti Közlöny*, 1876. április 27. (96. sz.) 2750. o.; *Rendeleti Közlöny a Magyar Honvédség számára*, 1874. november 2. (20. sz.) 124. o.; uo. 1876. április 26. (11. sz.) 48. o.; *Szinnyei* 1891–1914. VII. k. 825. o. – „Nagy-Ká-

nevezték ki.²³⁶ 1881 augusztusától a zempléni 40.,²³⁷ 1882 márciusától pedig a máramaros-ugocsai 34. zászlóalj parancsnoka.²³⁸ Az 1882. évi augusztusi felülvizsgálatát követően az uralkodó mint szolgálatra képtelennek „folyó évi szeptember hó 1-vel – a számfelletti állományba való egyidejű áthelyezés mellett – egy évre várakozási illetékkal való szabadságolását legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott. (Lakhelye Szatmár.)”²³⁹ Az 1884-es újabb felülvizsgálatot követően ugyanezen év októberétől ismét csapatszolgálati beosztást nyert a beregi 35. zászlóalj parancsnokaként.²⁴⁰ László Béla 1885 októberétől ezredes,²⁴¹ egy évvel később pedig I. Ferenc József a 11. feldandár parancsnokának nevezte ki.²⁴² 1887 áprilisában szolgálatra képtelen minősítéssel nyugállományba helyezték.²⁴³ Ismeretlen időpontban megnősült, felesége Osvtáh Piroska volt, akitől három gyermeke született.²⁴⁴ 1890. február 22-én Budapesten hunyt el.²⁴⁵

Nagy Bernát

1830-ban született Temesváron, katolikus családban.

1849. szeptember 17-én mint magyar hadifoglyot nyolc évre besorozták az osztrák császári-királyi haderő kötelékébe. 1850. december 10-étől mint altüzér az egyik (alakulatának pontos megjelölése nem szerepel) vartüzér-zászlóaljnál (*Festungs Artillerie Bataillon*) szolgált. 1853. április 6-án tüzérré léptették elő. 1854. augusztus 1-jén áthelyezték a 1. tüzérezredbe. 1857. június 30-ától 1859-ig tartalékállományban volt. 1859. július 1-jétől október 31-éig a cs. kir. 1. tábori tüzérezrednél tüzér, amikor is kilépett a szolgálatból.

1864. július 25-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes haderőbe, ahol a tüzérséghez nyert beosztást,²⁴⁶ a fegyver- és lőszerraktáraknál.²⁴⁷ 1865. július 31-én áthelyezték az 1. huszárszázadhoz.

1867. április 13-án érkezett vissza Trieszt kikötőjébe.²⁴⁸ További sorsa nem ismert.

rolyban a szatmári honvédszászlóalj tisztii kara ez év elején szép ezüst serleget nyujta át László Béla őrnagynak, ki akkor érte meg katonai szolgálata huszonötödik évfordulóját; ő Mexicóban is harcolt Miksa császár mellett.” *Fővárosi Lapok*, 1879. január 15. (11. sz.) 53. o.

²³⁶ *Rendeleti Közlöny – Személyi Ügyek*, 1879. október 26. (33. sz.) 170. o.

²³⁷ Uo. 1881. augusztus 24. (18. sz.) 1. o.

²³⁸ Uo. 1882. március 1. (5. sz.) 40. o.

²³⁹ Uo. 1882. szeptember 5. (21. sz.) 1. o., 1883. október 4. (26. sz.) 1. o.

²⁴⁰ Uo. 1884. október 22. (4. sz.) 1. o.

²⁴¹ *Budapesti Közlöny*, 1885. október 27. (245. sz.) 1. o.

²⁴² *Rendeleti Közlöny – Személyi Ügyek*, 1886. június 2. (17. sz.) 1. o.

²⁴³ HL AKVI, 37550. László Béla ezds. és *Rendeleti Közlöny – Személyi Ügyek*, 1887. április 26. (16. sz.) 170. o.

²⁴⁴ HL AKVI, 37550. László Béla ezds. és *Endes* 1994. 246. o. – Felesége 1885 nyarán hunyt el Munkácson. *Bereg*, 1885. június 14. (24. sz.) 3. o. és *Pesti Hirlap*, 1885. június 12. (160. sz.) 5. o.

²⁴⁵ *Szinnyei* 1891–1914. VII. k. 825. o.; *Vasárnapi Ujság*, 1890. február 23. (9. sz.) 146. o.; OSZK Plakát- és Képtár, Gyászjelentések, László Béla gyászjelentése. <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/118274#> (A letöltés időpontja: 2020. május 19.) Továbbá lásd még a 215. jegyzetet.

²⁴⁶ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 139. Nr 13/161. (Foglalkozásaként molnár szerepel.)

²⁴⁷ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

²⁴⁸ Uo. Karton 139, Nr 13/161.

Péchy Kornél

1825. június 7-én a Sáros vármegyei Pécsújfalun született,²⁴⁹ katolikus nemesi családban. 1845. október 1-jétől kadétként szolgált a 60. (Wasa-) gyalogezredben, ahonnan 1847. április 30-án elbocsájtották.²⁵⁰ 1847. július 21-én Héthárson nőül vette Kemenszky Valériát.²⁵¹

Tardy Lajos feljegyzéseiben (forrásmegjelölés nélkül), mint 1848–49-es honvéd szerepel.²⁵²

1864. július 21-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadseregbe²⁵³ mint ulánus, majd az 5. vadászszázadhoz került.²⁵⁴ 1865. január 19-én áthelyezték a huszársághoz. Az egység 1866. decemberi feloszlását követően 1866. december 31-én belépett a Mexikói Császári Nemzeti Hadseregbe.²⁵⁵ További sorsa nem ismert.

Posch Ferenc

1832-ben született Budán, katolikus családban, foglalkozása asztalos.²⁵⁶

1848. december 29-én önkéntesként állt be a magyar honvédseregbe.²⁵⁷

A szabadságharc leverését követően besorozták a cs. kir. hadseregbe, ahol 1851. március 1-jétől mint őrzető, míg 1852. március 1-jétől tizedesként szolgált. Hadi-törvényszéki ítélete értelmében 1855. november 18-án lefokozták közvitézzé, majd 1856. november 16-ától ismét tizedes. 1858. június 30-ától augusztus 10-éig tartalékalományban volt, de az év szeptember 17-én ismét rendelkezési állományba helyezték mint szakaszvezetőt. 1859-ben részt vett a szárd–francia–osztrák háború hadi eseményeiben. Március 27-én kítüntették a mexikói császári Katonai Érdemérem 2. osztályával a comói ütközet során tanúsított helytállásáért. 1859. június 24-én dicséretben részesült a Guidizzolónál (1859. június 24.) tanúsított magatartásáért. 1860. február 1-jén áthelyezték a 66. sorogyalogezredbe, ahol június 16-ától ezreddobos. December 29-étől újabb szolgálati időszakot vállalt, majd 1861. november 1-jén tartalékalományba került.²⁵⁸

²⁴⁹ *Kempelen* 1911–1932. VIII. k. 235. o.

²⁵⁰ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/114.

²⁵¹ *Kempelen* 1911–1932. VIII. k. 235. Bécsi katonai törzslapján nőtlenként szerepel. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/114.

²⁵² Ezen információt Tardy Lajos jegyzeteiben találtam az egyes katonákról vezetett adattári jegyzetek között, forrásmegjelölés nélkül.

²⁵³ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 142. Nr 16/114.

²⁵⁴ A Grundbacher Indexben mint vadász szerepel, a katonai törzslapja szerint ulánusként nyert felvételt. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps, Grundbacher Index/Mexiko. Vö. Uo. Karton 142. Nr 16/114.

²⁵⁵ Uo. Karton 142. Nr 16/114.

²⁵⁶ Uo. Karton 127. Nr 1/138.

²⁵⁷ Uo.

²⁵⁸ Uo.

1864. augusztus 5-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadseregbe,²⁵⁹ ahol kezdetben a 2. vadászszázadnál volt fővadász.²⁶⁰ 1865. augusztus 22-én a Yucatán-félszigeti küldetés során a campechei kórházban (*Estado de Campeche*) hunyt el.²⁶¹

Pöntör László

1824-ben született Keszthelyen, katolikus családban.²⁶²

Az 1848–49-es szabadságharc idején a 61. honvédzászlóaljban szolgált mint közvitéz.²⁶³

1864. október 29-én lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe,²⁶⁴ ahol a 2. huszárszázadnál szolgált.²⁶⁵ 1865. november 22-én elnyerte a mexikói császári Katonai Érdemérem bronz fokozatát, és századtrombitás lett. Az egység 1866. decemberi felosztatását követően 1867. április 13-án érkezett vissza Trieszt kikötőjébe.²⁶⁶

A hazatért légiósok 1867 nyarán keletkezett névjegyzékén a „mexikoi oszt. legionáriusoknak kik Zala megyei illetőségük vagy ott tartózkodni szándékoznak” „ezentuli tartózkodási helye”-ként Keszthely, míg „kereseti foglalkozása”-ként ács szerepel.²⁶⁷ Későbbi sorsa ismeretlen.

Topár János

1830-ban született a Vas vármegyei Jánosházán, katolikus családban.

1848. május 24-étől a cs. kir. hadseregben szolgált, majd 1848 őszétől már a magyar honvédseregben harcolt.²⁶⁸ December 16-án Nagyszombatnál hadifogságba esett, valószínűleg közlegényként visszasorozták a cs. kir. hadseregbe. 1851-től a cs. kir. csendőrségnél szolgált egészen 1855. december 31-éig.

1864. augusztus 16-án lépett be a mexikói osztrák önkéntes hadtestbe Kaposváron,²⁶⁹ és annak 5. vadászszázadában szolgált.²⁷⁰ 1866. október 18-án a La Carbonera-i csata (San Francisco Telixtlahuaca; Estado de Oaxaca) során hadifogságba esett.²⁷¹ Későbbi sorsa ismeretlen.

²⁵⁹ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 127. Nr 1/138.

²⁶⁰ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

²⁶¹ Uo. Karton 127. Nr 1/138.

²⁶² Uo. Karton 151. Nr 25/72.

²⁶³ *Árkovics – Csomor – Molnár – Oláhné Szakály* 1992. 329. o.

²⁶⁴ ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 151. Nr 25/72.

²⁶⁵ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

²⁶⁶ Uo. Karton 151. Nr 25/72.

²⁶⁷ MNL ZVL IV.258. Zala vármegye alispánjának iratai.

²⁶⁸ Katonai törzslapján alakulata nem került feltüntetésre. ÖStA KA, AdTk. Mex. Freiw. Korps Karton 129. Nr 3/183.

²⁶⁹ Uo. Karton 129. Nr 3/183.

²⁷⁰ Uo. Grundbucher Index/Mexiko.

²⁷¹ Uo. Karton 129. Nr 3/183.

Utószó

Ahogy arra a bevezető tanulmányban már utaltunk, a mexikói osztrák önkéntes hadtest állományának a fent bemutatott személyeken kívül még további jónéhány egykori '48-as honvéd is tagja lehetett. Igaz ez a mexikói császári udvartartásban szolgálókra is. A kézirat leadását követően találtunk rá egy olyan újabb adatra, amely szerint egy feltehetően egykoron a magyar ügyért harcoló katona mint Habsburg Miska császár udvartartásának tagja érkezett Mexikóba. Kesik Jánosnak,²⁷² az uralkodópár szállásmesterének²⁷³ naplójában az alábbiakat olvashatjuk: „Ezen alkalommal kérdezett ő Fölsége engemet magyarul, hogy tudok e lovagolni? Én feleltem neki: igen, 48–49-ben lovaságnál szolgáltam, melyre ő elkezdett nevetni”.²⁷⁴

RÖVIDÍTÉSEK

AGNM	Archivo General de la Nación de México (Mexikóváros)
AHMM	Archivo Histórico de la Secretaria de la Defensa Nacional (Mexikóváros)
BFL	Budapest Főváros Levéltára
HL AKVI	Hadtörténelmi Levéltár HM HIM, Anyakönyvi Lapok
HM HIM	Honvédelmi Minisztérium, Hadtörténelmi Intézet és Múzeum
MNL	Magyar Nemzeti Levéltár
BVL	Békés Vármegyei Levéltár
JNSZVL	Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Levéltár

²⁷² Kesik János életútjának korai szakaszáról nem rendelkezünk bővebb adatokkal. Annyi bizonyos, hogy hazatért Mexikóból, ugyanis 1869. május 28-án született meg Kesik Ödön (1869–1923) nevű fia, aki később Szolnok rendőrkapitánya lett. Bojtos az alábbi idézetet közli Kesikről: „...a megboldogult Miksa császárnak volt testőrije Amerikában, és ezt az állását a felséges uralkodóház iránt családunkról tudott megbízhatóságnak, hűségnek köszönte.” *Bojtos* 2017. – Kesik 1870-ben a kiskunhalasi *Tanyatulajdonosok betűrendes címjegyzéke* szerint a Bodoglár pusztán lévő tanyavilágban élt. *Juhász* 2013. 84. o. 1885-ben Kesik tanyáján tűz ütött ki: „Tűz. Kesik János homokosztályban lévő tanyája f. hó 20-án délután 2 óraker gigyuladt s teljesen elhamvadt. A tűznél emberélet is esett áldozatul. Ugyanis Bozóki István fiatal parasztleányt, a szomszédos tanya gazdájának fiát, ki az égő tanyából hordotta kifelé a menthető tárgyakat, a kamra leomló padlata leütötte. A szerencsétlen a kapott zuzódások és égési sebek következtében még az nap éjjel meghalt. A tanya gazdájának két gyermeke szintén súlyos égési sebeket szenvedet[t] s felgyógyulásukhoz alig van remény. A gyermekek közül egyik 11, a másik 15 éves.” *Félegyházi Hírlap*, 1885. október 25. (43. sz.) 3. o. Egy 1897-es újsághír már „néhai Késik János”-t [sic!] említ. *Félegyházi Híradó*, 1897. december 12. (50. sz.) 5. o.

²⁷³ *Tardy* 1990. 147. o.

²⁷⁴ OSZK Kézirattár, Analecta 3027. Arra vonatkozóan, hogy Kesik mely huszáralakulatnál, egyáltalán melyik oldalon, és hogy esetleg Észak-Itáliában szolgált-e, nem rendelkezünk adatokkal, annak feltárása további kutatásokat igényel.

SzSzBVL	Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Levéltár
ZVL	Zala Vármegyei Levéltár
OSZK	Országos Széchenyi Könyvtár
ÖStA KA	Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv (Wien)
AdTk. Mex. Freiw. Korps	Archive der Truppenkörper, Österreichisch-belgisches Freiwilligenkorps in Mexiko
WMV	KHM-Museumsverband, Weltmuseum Vienna (Wien)

BIBLIOGRÁFIA

- Árkovics – Csomor – Molnár – Oláhné Szakály* 1992. *Árkovics Istvánné – Csomor Erzsébet – Molnár András – Oláhné Szakály Gabriella: Az 1848–1849-es szabadságharc zalai honvédeinek névtára.* In: A Szabadságharc Zalai honvédei, 1848–1849. (Zalai Gyűjtemény 33.) Szerk. *Molnár András.* Zalaegerszeg, 1992. 259–421. o.
- Az első magyar ministerium 1848. *Az első magyar ministerium személyzetének név és lakkönyve.* Pest, 1848.
- Bánó* 1890. *Bánó Jenő: Úti képek Amerikából.* Budapest, 1890.
- Berkó* 1930. *Berkó István: Magyar önkéntes csapatok az 1859. évi háborúban. 1–2. közl. Hadtörténelmi Közlemények, 31. (1930) 53–91., 207–255. o.*
- Bobay* 2014. *Bobay István: Egy kalandos sorsú magyar huszár, Jajczay József élettörténete: Különös tekintettel a Hawaii-szigeteken végzett kapitányi és kiképzői tevékenységére és az egyéb 19. századi hawaii-magyar történelmi kapcsolatok kérdésére. Századok, 148. (2014) 3. sz. 747–777. o.*
- Bobay* 2022. *Bobay István Zoltán: „Negyvenöt csata hőse”. Varjassy Béla élettörténete és visszaemlékezései.* In: Batthyány Lajos Alapítvány Doktori Ösztöndíjprogram Tanulmánykötet 2020/2021. Szerk. *Dezső Tamás – Pócza István.* Budapest, 2022. 536–576. o.
- Bobay* 2023. *Bobay István: 1848–49-es honvéd életutak Habsburg Miksa császár mexikói osztrák önkéntes seregéből. 1. rész. Hadtörténelmi Közlemények, 136. (2023) 4. sz. 991–1017. o.*
- Bojtos* 2017. *Bojtos Gábor: A szolnoki „merénylet” 1914 karácsonyán. ArchívNet, 17. (2017) 5. sz. <https://archivnet.hu/a-szolnoki-merenylet-1914-karacsonyan> (A letöltés időpontja: 2020. június 25.)*

- Bona* 1998–1999a. *Bona Gábor*: Az 1848-as honvédsereg Baranya megyei származású tisztjei. *Baranya. Történelmi Közlemények*, 11–12. (1998–1999). Különszám az 1848–49-es forradalom és szabadságharc tiszteletére. 127–172. o.
- Bona* 1998–1999b. *Bona Gábor*: Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban. I–III. k. Budapest, 1998–1999.
- Bona* 2008. *Bona Gábor*: Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban. I–II. k. Budapest, 2008.
- Bona* 2018. *Bona Gábor*: Az 1848/49-es szabadságharc tisztikara. 2018. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/> (A letöltés időpontja: 2023. július 11.)
- Burián* 1868. *Burián István*: Egy mexikói önkéntes naplótöredéke. *Jász-Kunság*, 1868. március 8. (10. sz.) 78–79. o., március 15. (11. sz.) 85–86. o., március 29. (13. sz.) 101–102. o., április 5. (14. sz.) 110–111. o., április 12. (15. sz.) 119. o., május 3. (18. sz.) 142–143. o., május 10. (19. sz.) 149. o., július 12. (28. sz.) 222. o., augusztus 2. (31. sz.) 247. o., augusztus 9. (32. sz.) 255–256. o., augusztus 23. (34. sz.) 274–275. o., augusztus 30. (35. sz.) 283–284. o., szeptember 6. (36. sz.) 290. o., szeptember 13. (37. sz.) 298–299. o., szeptember 20. (38. sz.) 306–307. o., szeptember 27. (39. sz.) 313–314. o., október 4. (40. sz.) 321–322. o., október 11. (41. sz.) 332. o., október 18. (42. sz.) 340. o., október 25. (43. sz.) 347. o., november 1. (44. sz.) 355–356. o., november 8. (45. sz.) 362. o., november 15. (46. sz.) 372. o.
- Czaga – Jancsó* 2001. A budai (pestmegyei) I. nemzetőrzászlóalj 1. századának névsora – 1848. december 16. In: Pest-Budai Nemzetőrök 1848–49. Dokumentumok a fővárosi nemzetőrség történetéhez. Vál. és szerk. *Czaga Viktória – Jancsó Éva*. Budapest, 2001. 387–399. o.
- Csorba* 1999. *Csorba György*: Az 1848–49-es törökországi magyar emigráció története. *Hadtörténelmi Közlemények*, 112. (1999) 2. sz. 1–48. o.
- Domonkos* 1896. *Domonkos János*: Herberth Alajos, 1828–1896. *Békés*, 1896. december 6. (50. sz.) 1–2. o.
- Endes* 1994. *Endes Miklós*: Csík-, Gyergyó-, Kászon-Székek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig. Budapest, 1994.

- Eszenyi* 1996. *Eszenyi Miklós*: Ispotálytól a modern kórházig. In: Miskolc a millecentenárium évében. II. k. Szerk. *Dobrossy István*. Miskolc, 1996. 90–104. o.
- F. Szabó* [1930–1931.] Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye általános ismertetője és címtára. I–V. k. (A vármegyék országos címtára.) Főszerk. *F. Szabó Géza*. Budapest, [1930–1931.]
- Gaal* 1998. *Gaal György*: 1848/49 emlékhelyei Kolozsvárt. *Művelődés*, 51. (1998) 9. sz. 1–7. o.
- Hajdu* 1997. *Hajdu Tibor*: A közös hadsereg magyarországi tisztjeinek nemzeti, vallási, szülőhely szerinti megoszlása a dualizmus korában. *Századok*, 131. (1997) 6. sz. 1223–1264. o.
- Hamann* 1989. *Hamann, Brigitte*: Con Maximiliano en México. Del diario del príncipe Carl Khevenhüller, 1864–1867. Ciudad de México, 1989.
- Héjja* 2011. *Héjja Julianna Erika*: Áldott legyen emlékü! *Gyulai Hírlap*, 2011. március 23. <https://www.gyulaihirlap.hu/4025-aldott-legyen-emlekuk> (A letöltés időpontja: 2021. február 9.)
- Hellebronth* [1940.] *Hellebronth Kálmán*: A magyar testőrségek névkönyve, 1760–1918. Budapest, [1940.]
- Hermann* 2000. *Hermann Róbert*: A 44. és 45. honvédzászlóaljak története. In: Vas Megyei Levéltári Füzetek 9. Előadások Vas megye történetéből III. Szombathely, 2000. 377–411. o.
- Högyes* 1896. *Högyes Endre*: Emlékkönyv a Budapesti Királyi Magyar Tudomány Egyetem Orvosi Karának multjáról és jelenéről. Budapest, 1896.
- Jármay* 1993. *Jármay Gyula*: Orvoslás Miskolcon a 17–18. században. *A Miskolci Hermann Ottó Múzeum Közleményei*, 28. (1993) 119–122. o.
- Juhász* 2013. *Juhász Antal*: A Halasi puszták az 1870-es években. Kiskunhalas, 2013.
- Kempelen* 1911–1932. *Kempelen Béla*: Magyar nemes családok. I–XI. k. Budapest, 1911–1932.
- Kiss* 1992. *Kiss László*: Lányi Sándor mexikói sorstársai. *A Hét. Közéleti és kulturális hetilap*, 1992. május 16. (20. sz.) 9. o.
- Kiss* 2016. *Kiss Gábor*: Tábornokek a Magyar Királyi Honvédségben, 1868–1914. (A Hadtörténeti Intézet és Múzeum Könyvtára.) Budapest, 2016.

- Kiss* 2021. *Kiss Lajos*: Kállay Ignác katonai pályafutásának kezdete (A hónap dokumentuma) 2021. https://mnl.gov.hu/mnl/bazml/hirek/kallay_ignac_katonai_palyafutasanak_kezdete (A letöltés időpontja: 2023. július 11.)
- Klinger* 2013. *Klinger, Walter*: Für Kaiser Max nach Mexiko. Das Österreichische Freiwilligenkorps in Mexiko 1864/67. Wien, 2013.
- Kóhn* 2004. Válogatás *Kóhn Dávid* írásaiból. Cikkek, krónikák, legendák. Összeáll., bev. és jegyz. *Erdész Ádám*. Gyula, 2004.
- [*László*] 1865. [*László Béla*]: Mexikói utinapló. *Szegedi Híradó*, 1865. április 27. (34. sz.) 3. o., 1865. április 30. (35. sz.) 3. o., 1865. május 4. (36. sz.) 5–6. o., 1865. május 11. (38. sz.) 2. o., 1865. május 14. (39. sz.) 5–6. o., 1865. május 21. (41. sz.) 2–3. o., 1865. május 28. (43. sz.) 6. o., 1865. június 11. (47. sz.) 6. o., 1865. június 18. (49. sz.) 3. o.
- László* 1868a. *László Béla*: A mexicói dög kánya. *Vadász- és Versenylap*, 1868. március 31. (9. sz.) 373–374. o.
- László* 1868b. *László Béla*: Caiman-vadászat a feketék tavánál. *Vadász- és Versenylap*, 1868. március 31. (9. sz.) 132–134. o.
- Liptay* 1873. *Liptay Pál*: Magyar Amerika. *Vasárnapi Ujság*, 1873. május 25. (21. sz.) 250–251. o., 1873. június 15. (24. sz.) 287–288. o.
- Lukács* 1986. *Lukács Lajos*: Az olaszországi magyar légió története és anyakönyvei, 1860–1867. Budapest, 1986.
- Merényi-Metzger* 2009. *Merényi-Metzger Gábor*: A mexikói császár gyulai katonája. *Gyulai Hírlap*, 2009. július 15. <http://www.gyulaihirlap.hu/375-a-mexikoi-csaszar-gyulai-katonaja> (A letöltés időpontja: 2016. június 25.)
- MÉL Magyar életrajzi lexikon. 1–2. k. Főszerk. *Kenyeres Ágnes*. Budapest, 1967–1982.
- Mikár* 1891. *Mikár Zsigmond*: Honvéd-névkönyv az 1848–49-iki honvédseregnek 1890-ben még életben volt tagjairól. Budapest, 1891.
- Militär-Schematismus 1858. Militär-Schematismus des Österreichischen Kaiserthumes. Wien, 1858.
- Militär-Schematismus 1859. Militär-Schematismus des Österreichischen Kaiserthumes. Wien, 1859.
- O[este] de Bopp* 1965. *O[este] de Bopp, Marianne*: Maximiliano y los alemanes. (Colección del Congreso Nacional de Historia para el estudio de la Guerra de Intervención. Tomo 3.) México, 1965.

- Oláh* 1889–1892. *Oláh György*: Békésvármegye. 1848–1849. I–II. k. Gyula, 1889–1892.
- Pallas* 1897. *A Pallas Nagy Lexikona*. 15. k. Budapest, 1897.
- Papp* 2003. *Papp Izabella*: Jászságiak az 1848–49-es szabadságharcban. A Jászkerületi Honvédegyelet naplója. In: Zounuk. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Évkönyve 18. Szolnok, 2003. 337–380. o.
- Pókay* 1892. *Pókay [János]*: A gyalogság támadása s ezzel kapcsolatosan a roham keresztülvitele. *A Ludovika Akadémia Közlönye*, 19. (1892) 775–783. o.
- Polak* 1960. *Polak, Tomasz*: Wegrzy w powstaniu styczniowym 1863–1864. In: *Studia i Materialy do Historii Wojskowosci*. Tom. IV. Warszawa, 1960. 3–81. o.
- Sarlay* 1867. *Sarlay Pál*: Eredeti levél Mexikóból. *Vasárnapi Ujság*, 1867. november 24. (47. sz.) 579. o., december 1. (48. sz.) 590–591. o.
- Sarlay* 1868. *Sarlay Pál*: Eredeti levél Mexikóból. *Vasárnapi Ujság*, 1868. december 27. (52. sz.) 638–639. o.
- [Schönherr]* 1905. *[Schönherr Gyula]*: Magyar Nemzetiségi zsebkönyv. Második rész. Nemes családok. I. k. Budapest, 1905.
- [Sz.] Török* 1870. *[Sz.] Török János*: Eredeti levél Ausztráliából. *Vasárnapi Ujság*, 1870. december 11. (50. sz.) 643–644. o.
- Szinnyei* 1891–1914. *Szinnyei József*: Magyar írók élete és munkái. I–XIV. k. Budapest, 1891–1914.
- Tardy* 1990. *Tardy Lajos*: Az 1864–67. évi mexikói „önkéntes hadtest” magyarországi résztvevői. *Hadtörténelmi Közlemények*, 103. (1990) 4. sz. 145–171. o.
- Torbágyi* 2004. *Torbágyi Péter*: Magyarok Latin-Amerikában. Budapest, 2004.
- Varjassy* 1904. *Varjassy Béla*: A Kém. *Az Ujság*, 1904. június 18. (168. sz.) 17. o.
- Zétény* 1948. *Zétény Győző*: A magyar szabadságharc honvédorvosai. Budapest, 1948.

István Zoltán Bobay

THE LIFE STORIES OF 1848-1849 HONVÉDS IN THE AUSTRIAN VOLUNTEER
CORPS OF MAXIMILIAN HABSBERG, EMPEROR OF MEXICO
Part II. Individual Careers

(Summary)

The present work contains a biographical record of the Honvéds of 1848 who, at a later stage of their military careers, also served in the Mexican Austrian Volunteer Corps of Maximilian Habsburg, Emperor of Mexico that existed between 1864 and 1866. The biographies are grouped according to their highest rank in the 1848-49 War of Independence as follows: Surgeon General, Captain, First Lieutenants, Second Lieutenants, Sergeants, and Home Guards.

István Zoltán Bobay

LEBENSWEGE VON HONVÉD-SOLDATEN VON 1848–49 AUS DER
ÖSTERREICHISCHEN FREIWILLIGENARMEE VON MAXIMILIAN I. IN MEXIKO
Teil 2. Lebensläufe

(Resümee)

Das vorliegende Werk enthält die biografische Datenbank derjenigen Honvéd-Soldaten von 1848, die in einem späteren Abschnitt ihrer militärischen Laufbahn auch in der mexikanisch-österreichischen Freiwilligenarmee von Kaiser Maximilian I. dienten, die von 1864 bis 1866 bestand. Die Biografien sind nach ihrem höchsten Rang im Freiheitskampf von 1848–49 wie folgt geordnet: Oberfeldarzt, Hauptmänner, Leutnants, Oberleutnants, Feldwebel und gemeine Honvéd-Soldaten.

István Zoltán Bobay

DES SOLDATS HONGROIS DE 1848-1849 DANS LE CORPS
AUTRICHIEN DE VOLONTAIRES DE L'EMPEREUR MAXIMILIEN DE HABSBOURG
AU MEXIQUE
Deuxième Partie. Biographies

(Résumé)

Le présent ouvrage publie les données biographiques des soldats hongrois de 1848 qui, à un stade ultérieur de leur carrière militaire, ont également servi au Mexique dans l'armée autrichienne de volontaires de l'empereur Maximilien de Habsbourg du Mexique qui a existé de 1864 à 1866. Les biographies sont classées en fonction du grade le plus élevé pendant la guerre d'indépendance de 1848-1849 : médecin-major, capitaine, lieutenants, sous-lieutenants, adjudants et hommes de troupe.

Иштван Золтан Бобаи

ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ ГОНВЕДОВ 1848–49-ИХ ГОДОВ В МЕКСИКАНСКОЙ
АВСТРИЙСКОЙ ДОБРОВОЛЬЧЕСКОЙ АРМИИ ИМПЕРАТОРА МАКСИМИЛИАНА
ГАБСБУРГА

Часть 2. Биографии

(Резюме)

В данной работе представлена биографическая база данных тех гонведов 1848-ого года, которые на более позднем этапе своей военной карьеры служили также и в мексиканской австрийской добровольческой армии мексиканского императора Максимилиана Габсбурга в период с 1864 по 1866-ие годы. Эти биографии публикуются на основе наивысшего ранга в Освободительной войне 1848–49-их годов согласно нижеследующей группировки: главный полевой врач, капитан, старшие лейтенанты, лейтенанты, сержанты, общественные гонведы.

ACTA MUSEI MILITARIS IN HUNGARIA

A HADTÖRTÉNETI
MÚZEUM
ÉRTESÍTŐJE

23